

BUTLLETÍ
DE
DIALECTOLOGÍA CATALANA

PUBLICAT PER LES OFICINES DEL
DICCIONARI GENERAL
DE LA LENGUA CATALANA

ABRIL - DESEMBRE 1913

BARCELONA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
PALAU DE LA DIPUTACIÓ
MCMXIV

SUMARI

	Pàgs.
<i>Als lectors</i>	3
<i>Sistema de transcripció</i>	5
P. FABRA : <i>Els mots àtons en el parlar de Barcelona. I</i>	7
P. BARNILS : <i>El parlar «apitxat»</i>	18
A. GRIERA : <i>Notes sobre'l parlar d'Eivissa i Formentera</i>	26
M. DE MONTOLIU : <i>Etimologies catalanes</i>	37
P. BARNILS : <i>Notes sobre l'aranès</i>	48
<i>Bibliografia</i>	57
<i>Crònica</i>	65

ELS NÚMEROS SEGÜENTS CONTINDRÀN:

- P. FABRA : *Els mots àtons en el parlar de Barcelona. (Acabament.)*
P. BARNILS : *Terminacions verbals de l'alacantí.*
M. DE MONTOLIU : *Miscel·lanca sintàctica.*
P. FABRA : *Concordancia del participi passat en barceloní.*
A. GRIERA : *Notes sobre'l mot «artiga».*
J. CONDÓ : *Vocabulari aranès.*
P. BARNILS : *Català oriental i occidental.*
Etimologies, Textos fonètics, Bibliografia, Crònica, etc.

BUTLLETÍ
DE
DIALECTOLOGIA CATALANA

PUBLICAT PER LES OFICINES DEL
DICCIONARI GENERAL
DE LA LLENGUA CATALANA

I

BARCELONA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
PALAU DE LA DIPUTACIÓ
MCMXIV

Als lectors

Una de les tasques encomanades a l'Institut de la Llengua Catalana (Secció filològica de l'Institut d'Estudis Catalans) és la confecció del Diccionari General de la nostra llengua on figurin tots els mots de son repertori antic i modern i de totes les varietats actuals de la llengua parlada.

L'Institut compta ja amb dos reculls lexicogràfics inèdits de considerable importància : l'anomenat *Inventari Aguiló*, adquirit per l'Institut i la publicació del qual començarà aquest any, i els materials compilats per Mn. Alcover des que inicià l'obra del Diccionari, materials que passaràn a l'Institut en ésser terminada l'instal·lació definitiva de les nostres oficines lexicogràfiques.

L'existència d'aquests dos reculls ajuda poderosament l'Institut en l'encomanada missió, però sobretot la llengua parlada sol·licita encara extensament l'activitat dels estudiosos, car en aquelles obres les diferents contrades de llengua catalana hi són molt desigualment representades, i llurs materials no es troben aplegats en agrupaments lògics, ço que en dificulta i àdhuc impedeix l'aprofitament.

L'Institut de la Llengua Catalana, a l'empendre la tasca d'estudi i coordinació del tresor lèxic de les nostres interessantíssimes literatures mig-aval i moderna, com dels nostres dialectes variats, la coneixença dels quals és destinada a precisar i enriquir les conclusions de la filologia romànica, ha cregut escaient adoptar el sistema que implantà el professor L. Gauchat dins el *Glossaire des Patois de la Suisse romande*, que seguit per Salvioni al *Dizionario della Svizzera italiana* i per von Planta en el *Lèxic reto-romà*, ofereix els resultats més perfectes i copiosos.

Mitjançant aquest sistema, tots els col·laboradors del Diccionari que per l'Institut de la Llengua Catalana foren designats en tot el domini català — sense que naturalment es pretengués excloure les contribucions espontànies — treballaràn en el ma-

teix capítol del lèxic, i l'oficina rebrà igualment tot aquest material ensems. L'agrupament lògic presidirà a l'enquesta, la qual demanarà en qüestionaris separats i successius, de ben concretes delimitacions, tot el món real i moral (agricultura, caça, pesca, divisió del temps, família, etc.) Els col·laboradors, àdhuc inconscientment, completaran els punts que no arribin a precisar del tot les preguntes; situada l'atenció del col·laborador dins un marc característic, s'intensificarà la seva associació d'idees; i ses respostes, tot i essent múltiples, romandran ben clares i concretes. El col·laborador tindrà el marge de temps suficient per a reaccionar degudament a les preguntes, salvant-se així l'escull de les enquestes dialectals dels filòlegs, devegades en part infructíferes per la llur forçosa rapidesa. Els col·laboradors, doncs, respondran metòdicament als qüestionaris i retornaran els carnets a l'oficina que els haurà ja suficientment franquejats. Damunt aquesta organització vetllarà la direcció de l'oficina, a les ordres d'una comissió especial constituïda per membres de l'Institut de la Llengua Catalana, i la dita direcció tindrà cura d'examinar els carnets, completar-los o fer-los completar, resoldre dubtes i dificultats, visitant si cal els col·laboradors, i comprovar i arrodonir els materials en freqüents excursions filològiques.

En quant a la llengua escrita, un cop estudiades i ordenades les aportacions Aguiló-Alcover, els documents antics seran objecte d'examen pels filòlegs, i un cop per ells assenyalada tota matèria que calgui transcriure, nombre de col·laboradors especials es dedicaran a extreure-les en paperetes, sota una direcció tècnica. I per al llenguatge actual seran escollides les obres de literatura més importants, com diaris i publicacions de tota llei i contrada, procedint-se d'igual manera que en els documents antics per a l'extracció de mots.

L'oficina del Diccionari dirigirà la publicació d'un butlletí on se faci esment de l'estat dels treballs, se comuniquin instruccions i esclariments als col·laboradors, i on sobretot es donin a conèixer gradualment els resultats dels estudis que es vagin fent en vista dels materials aplegats. El *Bulletí de Dialectologia catalana*, on apareixerà en sos aspectes més importants l'elaboració del Diccionari General, vindrà doncs a materialitzar i resumir tota l'alta empresa de l'idioma.

Sistema de transcripció

VOCALS

Les vocals són representades pels signes *a, e, i, o, u, æ, ü, ɛ*; — *æ* equival al diàgraf francès *eu*, a la lletra alemana *ö*; — *ü* representa el *sò* de la *u* francesa o de la *ü* alemanya; — *ɛ* designa una vocal neutra anàloga a la *e* anglesa de *other*, la *e* barcelonina de *pare, home*, la *e* mallorquina de *dret, ple*.

Els dits signes poden anar modificats pels següents diacrítics:

L'accent agut (*á, é, í, &*), — que indica que la vocal és tònica o accentuada. Ex. : *mirí* és un mot agut (una forma de l'indicatiu perfet), *miri* és un mot pla (una forma del subjuntiu present); *ɛ* és la *e* barcelonina de *pare, home, nebot*, *é* és la *e* mallorquina de *dret, haver, ple*.

Un punt sota (*ɛ̣, ẹ́, ọ, &*), — que indica que la vocal (àtona o tònica) té un *sò* marcadament tancat. Ex. : *ẹ́* és la *e* dels mots *set, diré, forner*, la *e* francesa de *aimer*; *ọ́* és la *o* dels mots *llop, forn*, la *o* francesa de *mot*; *ɛ̣* és la *e* valenciana de *pare, home*.

El diacrític *˘* (*ɛ˘, o˘, é˘, &*), — que indica que la vocal (àtona o tònica) té un *sò* marcadament obert. Ex. : *é˘* és la *e* dels mots *terra, cel*, la *e* francesa de *terre, ciel*; *ó˘* és la *o* dels mots *porta, cosa*, la *o* francesa de *porte, folle*. — Les *ee*, les *oo*, & intermitges entre *ɛ* i *é*, entre *o* i *ó*, & no porten cap diacrític assota. Ex. : *é* és la *e* castellana de *cielo, tengo*.

El diacrític *˜* (*ĩ, ũ*), — que designa una vocal asil·làbica o subjuntiva d'un diftong. Ex. : *ĩ* és la *i* del mot català *rei*, la *y* del mot castellà *rey*; *ũ* és la *u* dels mots *blau, bou*.

L'accent *˜* (*ã, õ, &*), — que indica que la vocal és nasal; així, *ã* equival a *an* francès de *chanté*, *õ* a *ain* francès de *craintif*.

CONSONANTS

Els signes empleats per a la representació de les consonants són : *p*, *b*, *f*, *v*, *t*, *d*, *s*, *z*, *ç*, *j*, *k*, *g*, *l*, *r*, *r̄*, *m*, *n*, *y*, *w*, *ü*, *h*; — *v* és la *v* labio-dental que se sent en la pronunciació mallorquina o tarragonina dels mots *vi*, *cavall*, *haver*, la *v* francesa de *vin*, *cheval*, *avoir*; — *s* és la *s* sorda dels mots *savi*, *penso*, la *s* francesa de *savant*, *penso*; *z* és la *s* sonora dels mots *cosa*, *gosa*, la *s* francesa de *chose*, *osera*; — *ç* és la fricativa que els francesos escriuen *ch* (Ex. : *chat*, *riche*), la *x* catalana dels mots *guix*, *xai*, *creix*; — *r̄* és la *r* forta dels mots castellans *rey*, *carro*, o dels catalans *riu*, *terra*; — *y* és una *i* consonant, la *i* del mot català *noia*, la *ill* del mot francès *caillé*; *w* és una *u* consonant, la *u* del mot català *meua*, la *ou* del mot francès *mouette*; *ü* és una *ü* consonant, la *u* del mot francès *muet*; — *h* designa una aspiració semblant a la *h* alemanya de *Haus*.

Aquests signes poden rebre diferents diacrítics:

El diacrític $\sim$ (*l̃*, *ṽ*, *k̃*, *ç̃*) indica que la consonant és palatal. Ex. : $\underset{\sim}{l}$ és la *ll* dels mots *lladre*, *cavall*; $\underset{\sim}{v}$ és la *ñ* castellana de *año*, la *ny* de *any*, *seny*; $\underset{\sim}{k}$ és la *c* mallorquina de *cavall*.

n amb un punt assobre (*ṅ*) és la *n* velar de *blanca*, *llengua*; *ṛ* és la *r* uvular parisenca; — $\underset{˘}{l}$ és una *l* (més o menys) velaritzada, per ex., la *l* anglesa de *wily*, *whole*, la *l* catalana de *pala*, *pal*.

$\underset{ˆ}{j}$ i $\underset{ˆ}{ç}$ amb un accent circumflexe ($\underset{ˆ}{j}$, $\underset{ˆ}{ç}$) designen les africades corresponents a les fricatives *j* i *ç* : $\underset{ˆ}{ç}$ és la *ch* castellana de *coche* o anglesa de *church*, la *c* italiana de *cento*; $\underset{ˆ}{j}$ és la *g* italiana de *gelo* o anglesa de *gentle*; — $\underset{ˆ}{t}$ i $\underset{ˆ}{d}$ són les africades corresponents a les plosives *t* i *d* : $\underset{ˆ}{t}$ és la *z* italiana de *zio*, la $\underset{ˆ}{t}$ rumanesa de *şară*; $\underset{ˆ}{d}$ és la *z* italiana de *zona*.

Una ratlla atravesada en la *b*, *d* i *g* indica que la consonant no és una plosiva sinó una fricativa : *b̄*, *d̄*, *ḡ* són la *b*, *d*, *g* de *timba*, *renda*, *fanga*; *ḃ*, *ḋ*, *ġ* són la *b*, *d*, *g* de *obra*, *seda*, *figa*.

Finalment, les dues consonants castellanes *z* (*hizo*) i *j* (*hijo*) són respectivament representades per $\underset{ˆ}{ç}$ i $\underset{ˆ}{j}$

Les consonants geminades s'indiquen doblant el signe corresponent; així, *nn* és la *tn* de *cotna*, $\underset{ˆ}{ll}$ és la *ill* de *espatlla*, $\underset{ˆ}{dd}$ és la *tz* de *dotze*.

Els mots àtons en el parlar de Barcelona

I. PRONOM. — II. ARTICLE DEFINIT. — III. ADJECTIU POSSESSIU

IV. VERB. — V. ALTRES MOTS

I

I. El català posseeix els pronoms àtons *me, te, se, nos, vos, lo, los, la, les, li, ne, hi* i *ho*, que tots menys *la, les* i *li* poden revestir una segona forma, asil·làbica, immediatament darrera una vocal altra que *i* o *u*. Les formes pronominals àtones del català mig-eval són:

I. formes sil·làbiques:

me, te, se, nos, vos, lo, los, la, les, li, ne, hi, ho

II. formes asil·làbiques:

-m, -t, -s, -ns, -us, -l, -ls, —, —, —, -n, -y, -u

Totes aquestes formes han persistit en el català actual; però en la majoria dels dialectes s'ha manifestat una tendència a reemplaçar les primeres per les segones, que esdevenen llavors les formes sil·làbiques dites reforçades:

III. Noves formes sil·làbiques:

em, et, es, ens, eus, el, els, —, —, —, en, ey, eu

El català escrit admet avui (segons les normes ortogràfiques de l'I. d'E. C.): les formes I, reemplaçant, en proclisi, *me, te, se, lo, ne* (constantment) i *la* (per regla general) resp. per *m', t', s', l', n'* i *l'* davant vocal o *h*; les formes II llevat *-y* i *-u* (escrites *'m, 't, 's, 'ns, us* sense apòstrof, *'l, 'ls* i *'n*); i les formes III llevat *eus, ey* i *eu*. El parlar de Barcelona admet totes les formes

I, II, III sense excepció, diferentment pronunciades moltes d'elles segons els mots amb els quals s'escauen a trobar-se en contacte, i poseeix encara més una nova serie de formes resultants de l'addició d'una *ɛ* als pronoms plurals *nos*, *-ns* o *ens*, *vos*, *-us* o *eus*, etcètera. Heus-ací ara l'empleu que ell fa de les seves nombroses formes pronominals àtones.

Darrera el verb

2. Aquest és el cas en què el barceloní conserva millor les formes antigues : les formes I quan el verb termina en una consonant o en una *u*, les formes II quan el verb termina en una vocal altra que *u*. Així, tenim, en general:

α. Darrera consonant o *-u*:

-mɛ, *-tɛ*, *-sɛ*, *-nus*, *-bus*, *-lu*, *-lus*, *-lɛ*, *-lɛs*, *-li*, *-nɛ*, *-i*, *-u*

β. Darrera vocal altra que *u*:

-m, *-t*, *-s*, *-ns*, *-us*, *-l*, *-ls*, —, —, —, *-n*, *-i*, *-u*

El verb pot trobar-se a l'infinitiu, al gerundiu i a l'imperatiu.

3. *Verb a l'infinitiu.* L'infinitiu present pot terminar en *ɛ* o en vocal accentuada. Quan termina en *ɛ* s'hi afegeixen les formes β (sia la *ɛ* pertanyent a la terminació *-re*, en verbs com *ven-dre*, *creure*, sia la *ɛ* esdevinguda final per l'emudiment de la *r* de la terminació *-er*, en verbs com *plànyer*, *córrer*). Ex. : *rɛspɔndrɛ* (respondre), *rɛspɔndrɛm* (respondre'm), *ɛntɛndrɛ* (entendre), *ɛntɛndrɛt* (entendre't), *ɛjɛurɛ* (ajeure) *ɛjɛurɛs* (ajeure's), *dɛurɛ* (deure), *dɛurɛns* (deure'ns), *ufɛndrɛ* (ofendre), *ufɛndrɛus* (ofendre-us), *bɛndrɛ* (vendre), *bɛndrɛl* (vendre'l), *ɛnsɛndrɛ* (encendre), *ɛnsɛndrɛls* (encendre'ls), *pɛndrɛ* (pendre), *pɛndrɛlɛ* (pendre-la), *ɛskriurɛ* (escriure), *ɛskriurɛlɛs* (escriure-les), *rɛbrɛ* (rebre), *rɛbrɛn* (rebre'n), *sɛurɛ* (seure), *sɛurɛi* (seure-hi), *mɔurɛ* (moure), *mɔurɛu* (moure-ho), així mateix: *pláurɛ* (plànyer), *pláurɛm* (plànyer-me o planye'm), *kunɛɛɛ* (conèixer), *kunɛɛɛt* (conèixer-te o coneixe't), *tɛmɛ* (témer), *tɛmɛs* (témer-se o teme's), &. Notem la reducció possible de *-ɛi*, *-ɛu* i *-ɛus* a *-i*, *-u* i *-us*; així, *pɛndri* per *pɛndrɛi* (pendre-hi), *bɛuri* per *bɛurɛi* (veure-hi),

kòuru per *kòureu* (coure-ho), *krèurus* per *krèureus* (creure-us). Quan l'infinitiu termina en vocal accentuada, s'augmenta d'una *r* i s'hi afegixen les formes α : *duná* (donar), *dunárme* (donar-me), *rēntá* (rentar), *rēntárte* (rentar-te), *rēkurdá* (recordar), *rēkurdársē* (recordar-se), *sēbē* (saber) *sēbērnus* (saber-nos), *fē* (fer), *ferbus* (fer-vos), *ēbē* (haver), *ēbērlu* (haver-lo), *kuzi* (cosir), *kuzirlus* (cosir-los), *dú* (dur), *dúrlē* (durla), *bulē* (volar), *bulērlēs* (volar-les), *dí* (dir), *dírlí* (dir-li), *bēní* (venir), *bēnírne* (venir-ne), *ēná* (anar), *ēnári* (anar-hi), *ēmbiá* (enviar), *ēmbiáru* (enviar-ho). Però al costat de les combinacions «infinitiu en *r* + nus, bus o lus», s'usen també combinacions «infinitiu sense *r* + nz, uz o lz + e»; així, se sent sovint *dunánze*, *dínze*, *dúnze*, *fénze* per *dunárnus* (donar-nos), *dírnus* (dir-nos), *dúrnus* (dur-nos), *férnus* (fer-nos); *dunáuze*, *díuze*, *dúuze*, *féuze* per *dunárbus* (donar-vos), *dírbus* (dir-vos), *dúrbus* (dur-vos), *férbus* (fer-vos); *dunálze*, *dílze*, *dúlze*, *félze*, per *dunárlus* (donar-los), *dírlus* (dir-los), *dúrlus* (dur-los) *férlus* (fer-los).

4. *Verb al gerundiu*. Aquest temps terminant en *n*, els pronoms afixats revesteixen les formes α , amb el canvi, però, de *bus* en *us*; el gerundiu és augmentat d'una *t* davant les dues formes *i* i *u*. Ex. : *mirán* (mirant) *miránme* o *mirámme* (mirant-me), *lēbán* (llevant) *lēbántē* (llevant-te), *rēkurdán* (recordant) *rēkurdánse* (recordant-se), *rēspunēn* (responent) *rēspunēnnus* (responent-nos), *eskribín* (escrivint) *eskribínbus* o *eskribímus* (escrivint-vos), *ēmbēján* (envejant) *ēmbējánlu* (envejant-lo), *musēgán* (mossegant) *musēgánlus* (mossegant-los), *fregín* (fregint) *fregínle* (fregint-la), *prēnēn* (prenent) *prēnēnlēs* (prenent-les), *dīēn* (dient) *dīēnli* (dient-li), *mēján* (menjant) *mējánne* (menjant-ne), *ēnán* (anant) *ēnánti* (anant-hi), *fēn* (fent) *fēntu* (fent-ho).

5. *Verb a l'imperatiu, 2.^a pers. del singular*. Aquesta persona termina en *e*, en *u* o en consonant. En el primer i en el segon cas s'hi afegixen resp. les formes β i α : *eskólle* (escolta) *eskóllem* (escolta'm), *rēntē* (renta) *rēntēt* (renta't), *pórtē* (porta) *pórtēns* (porta'ns), *ēřēnke* (arrenca) *ēřēnkeł* (arrenca'l), *lēnse* (llença) *lēnsēls* (llença'ls), *ēdrēsē* (adreça) *ēdrēsēle* (adreça-la), *óbre* (obre) *óbrelēs* (obre-les), *dónē* (dóna) *dónēli* (dóna-li), *rēfrēde* (refreda) *rēfrēden* (refreda'n), *kóřē* (corre) *kóřēi* (corre-hi), *kólge* (colga)

kòlgeu (colga-ho), amb reducció possible de *-ei, -eu* a *-i, -u* (*kòri, kòlgu* per *kòrēi, kòlgeu*): *krēu* (creu) *krēume* (creu-me), *esēu* (asseu) *esēute* (asseu-te), *dūu* (duu) *dūunus* (duu-nos), *trēu* (treu) *trēulu* (treu-lo), *kōu* (cou) *kōulus* (cou-los), *bēu* (beu) *bēune* (beu-ne), *jēu* (jeu) *jēwi* (jeu-hi), *eskriū* (escriu) *eskriūu* = *eskriū* (escriu-ho). Quan el verb termina en consonant cal distingir dos casos segons que la 2.^a i 3.^a persones presenten el mateix radical (*reb rebi, digues digui*) o radicals diferents (*pren prengui*). En el cas de *pren prengui*, s'afixen al verb les formes α : *bēn* (ven), *bēnme* o *bēmme* (ven-me), *prēn* (pren) *prēnte* (pren-te), *rēspōn* (respōn) *rēspōnnus* (respōn-nos), *ensēn* (encén) *ensēnlu* (encén-lo), *estēn* (estén) *estēnlus* (estén-los), *epsōl* (absol) *epsōlle* (absol-la), *rēzōl* (resol) *rēzōlles* (resol-les), *mōl* (mol) *mōlne* (mol-ne), *prēn* (pren) *prēnu* (pren-ho). En el cas de *reb rebi*, s'afegeixen les formes β a una segona persona trenta de la tercera canviant la *i* final d'aquesta en ϵ : *rēp* (reb) [3.^a p. *rēbi*] *rēbem* (reb-me), *mōr* (mor) *mōret* (mor-te), *bēns* (venç) *bēnsens* (venç-nos), *eplēudēc* (aplaudeix) *eplēudēcel* (aplaudeix-lo), *uferēc* (ofereix) *uferēcels* (ofereix-los), *kūs* (cus) [3.ª p. *kūzi*] *kūzēl* (cus-la), *būl* (bull) *būlgels* (bull-les), *estrēu* (estreny) *estrēuli* (estreny-li), *pertēc* (parteix) *pertēcen* (parteix-ne), *fūc* (fugí) [3.ª p. *fúji*] *fújei, pērt* (perd) [3.ª p. *pērdi*] *pērdēu* (perd-ho), *i*, amb reducció de *-ei, -eu* a *-i, -u*, *fúji, pērdi* (diferents de *fugí + hi, perd + ho*, que es pronunciaríen *fúji, pērtu*). Aquestes combinacions no han aconseguit bandejar completament les tradicionals (sostingudes per la llengua literaria); així, se sent *rēbme, eplēudējlu, estrēuli, pertējne*, & al costat de *rēbem, eplēudēcel, estrēuli, pertēcen*, &. Finalment, en el cas de *digues digui* pot afegir-se al verb les formes α (amb el canvi de la *s* final en *z* llevat davant *te*: *digezme*, *digues-me, sápigēzu* *sápigues-ho*), però es prefereix ometre la *s* i llavors afixar al verb les formes β : *digem, estígēs* (estigues) *estígēt, dígēs, búlgēs* (vulgues) *búlgels, sígēs* (sigues) *sígēls, dígēli, sígei, dígēu* (i amb reducció de *-ei, -eu* a *-i, -u*: *sígi, dígū*).

6. *Verb a l'imperatiu, 3.ª persona del singular.* Aquesta persona termina en *i* o ϵ , i s'hi afegeixen naturalment les formes β : *miri* (miri) *mirim* (miri'm), *rēnti* (renti) *rēntis* (renti's), *púji* (pugi) *pújins* (pugi'ns), *plányi* (planyi) *plányil* (planyi'l), *fúji* (fugi) *fújii* (fugi-hi), *pōrti* (porti) *pōrtiū* (porti-ho), *sápigē* (sàpiga) *sápigēl* (sàpiga'l).

7. *Verb a l'imperatiu, 1.ª i 2.ª persones del plural.* Aquestes persones terminen resp. en *m* i en *u*, i s'hi afegeixen resp. les mateixes formes que al gerundiu i als imperatius *creu*, *jeu* & (n.º 5.): *digéu* (digueu) *digéume* (digueu-me), *lèbém* (llevem) *lèbémnus* (llevem-nos), *miréu* (mireu) *miréyunus* (mireu-nos), *trégém* (traquem) *trégémbus* (traquem-vos), *lèbéu* (lleveu) *lèbéubus* (lleveu-vos), *kuménsém* (comencem) *kuménsémlo* (comencem-lo), *kuménséu* (comenceu) *kuménséulu* (comenceu-lo), *kulím* (collim) *kulímilus* (collim-los), *kulíu* (colliu) *kulíulus* (colliu-los), *surtím* (sortim) *surtímne* (sortim-ne), *surtíu* (sortiu) *surtíune* (sortiu-ne), *eném* (anem) *enémi* (anem-hi), *enéu* (aneu) *enéwi* (aneu-hi), *fém* (fem) *fému* (fem-ho), *féu* (feu) *féwu* = *féu* (feu-ho). Les formes *nus* i *bus* són habitualment reemplaçades per *ze* ('s + e), la primera darrera l'imperatiu a la 1.^a persona, i la segona darrera l'imperatiu a la 2.^a persona; així, se sent sovint *lèbémze*, *enlénémze*, *řentémze*, *lèbéuze*, *ecúgúze*, *féuze* per *lèbémnus* (llevem-nos), *enlénémnus* (entenem-nos), *řentémnus* (rentem-nos), *lèbéubus* (lleveu-vos), *ecúgéubus* (eixugueu-vos), *féubus* (feu-vos).

8. *Verb a l'imperatiu 3.^a persona del plural.* Aquesta persona termina sempre en *n*, i s'hi afixen les mateixes formes que al gerundiu produint-se també l'intercalació d'una *t* entre'l verb i les formes *i* i *u* : *digin* (diguin) *diginme* o *diginne* (diguin-me), *ecúgin* (eixuguin) *ecúginse* (eixuguin-se), *eskrigin* (escriguin) *eskriginnus* (escriguin-nos), *řórtin* (portin) *řórtinlu* (portin-lo), *trégin* (treguin) *tréginlus* (treguin-los), *fásin* (facin) *fásinne* (facin-ne), *bájin* (vagin) *bájinti* (vagin-hi), *řózin* (posin) *řózintu* (posin-ho), Algun cop (sota l'influència de la llengua escrita) se senten combinacions amb *i* i *u* sense l'intercalació de la *t*; la no intercalació és habitual en la frase feta «passin-ho bé», pr. *řásinubé*.

9. Quan les combinacions de verb i pronom es troben en contacte immediat amb un mot següent, la forma del pronom afixat pot ésser modificada. Davant un mot començat en un sò vocàlic, les formes en *e* poden elidir-la, d'on : *-me* > *-m*, *-te* > *-t*, *-se* > *-s*, *-le* > *-l*, *-ne* > *-n*, *-nze* > *-nz*, *-uze* > *-uz*, *-lze* > *-lz*, *-ze* > *-z*. Ex. : *řurtéumeló* (porteu-me allò), *řentémzáré* (rentem-nos

ara). Davant vocal, les combinacions terminades en *s* canvien aquesta *s* en la sonora corresponent, d'on : *-s* > *-z*, *-nus* > *-nuz*, *-ns* > *-nz*, *-bus* > *-buz*, *-bus* > *-buz*, *-us* > *-uz*, *-lus* > *-luz*, *-ls* > *-lz*, *-les* > *-lez*. Ex. : *bēngizēlzlibres* (vengui's els llibres), *pōrtēnzēkōl* (porta'ns a coll), *dirbuzēçō* (dir-vos això). Davant una consonant sonora, les consonants finals sordes esdevenen sonores, d'on *-s* > *-z*, *-nus* > *-nuz*, & *i -t* > *-d*. Ex. : *bēngizlēkázē* (vengui's la casa), *rēntēddeprēse* (renta't de pressa). Per als restants canvis possibles, V. n.º 12.

Davant el verb

10. Davant un verb començat en vocal, trobem *me*, *te*, *se*, *lo* i *ne* reduïts a *m*, *t*, *s* i *n*, Ex. : *mējēk* (m'ajec), *tēmbist* (t'hem vist), *sēdōrm* (s'adorm), *lājitrēt* (l'hagi tret), *nēřēnkē* (n'arrenca). El pronom *la* pot elidir també la seva *ç* davant un verb començat en vocal; aquesta elisió és constant davant *á* i *ç*; ella pot deixar sobre tot d'operar-se davant *i* o *u* (que esdevenen *lla*-vors *i*, *u*). Ex. : *lājitrētē* (l'hagi treta), *lēskultābē* (l'escoltava), *lēimprimim* o *limprimim* (la imprimim), *lēubrīē* o *lubrīē* (la obría).

11. D'aquest cas enfora, el barceloní fa un ús limitadíssim de les formes I (llevat naturalment les tres formes *la*, *les* i *li* i llevat també les dues formes *hi* i *ho*. V. més avall), les quals formes I ha reemplaçat generalment per les formes III. Davant el verb, tenim, doncs, en general:

α. formes sil·làbiques:

em, et, es, ens, eus, el, els, le, les, li, en, ei, eu

β. formes asil·làbiques:

◌m, ◌t, ◌s, ◌ns, ◌us, ◌l, ◌ls, —, —, —, ◌n, ◌i, ◌u

de les quals s'empleen (exclusivament) les primeres darrera una pausa, una consonant o una de les vocals *i* i *u* i les segones (sense exclusió, però, de les primeres) darrera una vocal altra que *i* o *u*, salvant que tant les formes *em*, *et*, *es*, *el* i *en* com les formes *◌m*, *◌t*, *◌s*, *◌l*, i *◌n* són solament possibles davant un verb començat en consonant, puix que davant un verb començat en vocal

s'empleen exclusivament *m*, *t*, *s*, *l* i *n*, (escrites, com és sabut, *m'*, *t'*, *s'*, *l'* i *n'*). Cal no-res-menys notar que les tres formes *eus*, *ei* i *eu* s'usen concurrentment amb *us*, *i* i *u* (sil·làbiques) i que darrera la conjunció *i* no s'empleen les formes β sinó les α , podent, però, alternar *eus*, *ei* i *eu* amb *us*, *i* i *u*. Ex.: *emsémble* (em sembla), *nómmiris* (no em miris), *ettréuzlepóls* (et treus la pols), *áretpórtenejó* (ara et porten allò), *eskánse* (es cansa), *késpénse?* (què es pensa?), *kvánenskriden* (quan ens criden), *kínspegerá?* (qui ens pagarà?), *ebúyelpórtén* (avui el porten), *yólbúi* (jo el vull), *lenéwelskulgábe* (la neu els colgava), *túlspréns* (tu els prens), *entéyentindrámés* (en té i en tindrà més) *diykentédós* (diu que en té dos); *eusferéveni* o *usferéveni* (us faré venir), *yáuskunék* (ja us conec), *yéuspárlén* o *iuspárlén* (i us parlen), *eibán* o *ibán* (hi van), *nóibájis* (no hi vagis), *euséns* o *uséns* (ho sents), *siubéyés* (si ho veies).

12. Però les formes α i β poden sofrir nombroses modificacions sota la influència del fonema inicial del mot següent. Totes les formes de plural canvien llur *s* en *z* davant un verb començant en vocal, d'on: *enz*, *enz*; *euz*, *euz*; *uz*; *elz*, *elz*; *lez*. Ex.: *enzeskólte* (ens escolta), *nónzébist* (no ens ha vist), *siuzenténen* (si us entenen), *elzempény* (els empeny), *lezóbre* (les obre). Davant un verb començat en consonant sonora, trobem el mateix canvi de la *s* signe del plural en *z* (d'on: *enz*, *enz*, etc.), així com el de *es*, *s*, *et* i *et* resp. en *ez*, *ez*, *ed* i *ed*. Ex.: *kénzdiu?* (què ens diu?), *kíuzbéu?* (qui us veu?), *elzgwárdé* (els guarda), *ezglášen* (es glacen), *nózbéu* (no es veu), *edmíren* (et miren) *yóddik* (jo et dic). La *n* de les dues formes *en* i *en* és reemplaçada per *n* davant *k*, *g*, per *v* davant *l*, *v*, *j*, *c*, per *m* davant *b*, *p*, *m*: *en gwárdédós* (en guarda dos), *enlénenún* (en llicen un), *tempurtábetrés* (te'n portava tres). La *l* de les dues formes *el* i *el* és reemplaçada per *l* davant *l*: *nóllénsis* (no el llicen). La *t* de les dues formes *et* i *et* forma amb *j*, *c*, *s* i *z* inicials les africades geminades *jj*, *cc*, *ss* i *zz*: *kéjjugábes?* (què et jugaves?) *ecéúkklábes* (et xuclaves) *nóllén* (no et sent). La *s* de les dues formes *es* i *es* s'assimila a una sibilant següent; així mateix la *s* de les formes del plural: *ejjéle* (es gela), *nóecúkkle* (no es xucla), *lejjebre* (les gebra). Sobretot davant *s*, no és rar evitar l'encontre de les dues sibilants empleant la forma *se* en substitució de la forma *es* o *es*: *nósesén* (no se sent),

sesòlfé (se sol fer), al costat de *nòssén*, *essòlfé*. Anàlogament no és rar sentir en el mateix cas *enzé*, *nzé*, *euzé*, *uzé*, *uzé*, *elzé*, *lze*, *lezé* en substitució de *ens*, *nz*, *eus*, etc. : *nòlzesén* (no els sent) *uzesukòrén* (us socorren). En el cas de no intercalar-se la *é* entre les dues sibilants, és freqüent la substitució de la sibilant doble per la simple corresponent; així, *nòlsén* per *nòlssén*, *usukòrén* per *ussukòrén*, *eljèlen* per *eljjèlen* (els gelen). L'emmudiment de la *s* del plural, i àdhuc de la de *es* i *ns*, és un fenomen també possible davant *r* : *kwánuwènteréu-lézmáns* (quan us rentareu les mans?) al costat de *kwánuzwènt...* (Doncs : *enz* > *en*, *ns* > *n*, *eus* > *eu*, *us* > *u*, *us* > *u*, *els* > *el*, *ns* > *n*, *es* > *e*, i àdhuc *es* > *e* i *ns* > *res*). La *i* de les dues formes *ei* i *ei* i la *u* de les dues formes *eu* i *eu* esdevenen resp. *y* i *w* davant un verb començant en vocal. Ex. : *nóyéntris* (no hi entris), *nówéu* (no ho heu).

13. Les quatre formes *me*, *te*, *se* i *ne* encara es troben alguns cops usades en lloc de *em*, *et*, *es* i *en*, sobretot en algunes combinacions freqüents amb certs pronoms i adverbis. Ex. : *kwánz-nelé?* (quants ne té?), *kòmtédíus?* (com te dius?). Quant a les quatre formes *lu*, *lus*, *nus* i *bus*, no persisteixen sinó en certes expressions estereotipades tals com *déulugwárt* (Déu lo guard), *déynuzdòselút* (Déu nos do salut), *déubuzgwárt* (Déu vos guard). Cp. *déumeperdó* (Déu me perdó), *déutefásébó* (Déu te faça bo).

Combinacions de pronoms àtons

14. En la taula adjunta figuren totes les combinacions binaries, llevat LI + HI = *lii* o *li* i LI + HO = *li*. [*é*] hi vol dir una *é* elidible (V. n.º 11). Notem-hi que, davant el segon pronom, salvant si és *hi* o *ho*, hi ha sempre una *é* (dita *e* intercalada) separant-lo de la consonant darrera o única del primer pronom. El segon pronom pot sofrir totes les modificacions consignades en el n.º 12. Abstracció feta d'aquestes modificacions, les combinacions de les línies 1 a 3, 7 i 9 a 11 són invariables. En canvi, en les combinacions de les línies 4 a 6 i 8, el primer pronom pot revestir, ultra les formes consignades en la taula (*enz* o *nz*, *euz* o *uz* i *elz* o *lz*), nos les formes *nuz* i *nz*, vos les formes *buz*,

	LO	LOS	LA	LES	LI	NE	HI	HO	ME	TE	NOS	VOS
I. ME	<i>mɛl</i>	<i>mɛls</i>	<i>mɛl[e]</i>	<i>mɛlɛs</i>	<i>mɛli</i>	<i>mɛn</i>	<i>mi</i>	<i>mu</i>		<i>mɛt</i>		<i>mɛus</i>
2. TE	<i>tɛl</i>	<i>tɛls</i>	<i>tɛl[e]</i>	<i>tɛlɛs</i>	<i>tɛli</i>	<i>tɛn</i>	<i>ti</i>	<i>tu</i>	<i>tɛm</i>		<i>tɛns</i>	
3. SE	<i>sɛl</i>	<i>sɛls</i>	<i>sɛl[e]</i>	<i>sɛlɛs</i>	<i>sɛli</i>	<i>sɛn</i>	<i>si</i>	<i>su</i>	<i>sɛm</i>	<i>sɛt</i>	<i>sɛns</i>	<i>sɛus</i>
4. NOS	<i>[ɛ]nzɛl</i>	<i>[ɛ]nzɛls</i>	<i>[ɛ]nzɛl[e]</i>	<i>[ɛ]nzɛlɛs</i>	<i>[ɛ]nzɛli</i>	<i>[ɛ]nzɛn</i>	<i>[ɛ]nzi</i>	<i>[ɛ]nzɛu</i>		<i>[ɛ]nzɛt</i>		<i>[ɛ]nzɛus</i>
5. VOS	<i>[ɛ]uzɛl</i>	<i>[ɛ]uzɛls</i>	<i>[ɛ]uzɛl[e]</i>	<i>[ɛ]uzɛlɛs</i>	<i>[ɛ]uzɛli</i>	<i>[ɛ]uzɛn</i>	<i>[ɛ]uzi</i>	<i>[ɛ]uzɛu</i>	<i>[ɛ]uzɛm</i>		<i>[ɛ]uzɛns</i>	
6. LOS dat.	<i>[ɛ]lɛl</i>	<i>[ɛ]lɛls</i>	<i>[ɛ]lɛl[e]</i>	<i>[ɛ]lɛlɛs</i>		<i>[ɛ]lɛn</i>	<i>[ɛ]lzi</i>	<i>[ɛ]lɛu</i>				
7. LO					<i>li</i>	<i>lɛn</i>	<i>li</i>					
8. LOS ac.					<i>[ɛ]lzi</i>	<i>[ɛ]lɛn</i>	<i>[ɛ]lzi</i>					
9. LA					<i>li</i>	<i>lɛn</i>	<i>li</i>					
10. LES					<i>lɛzi</i>	<i>lɛzɛn</i>	<i>lɛzi</i>					
II. NE					<i>ni</i>		<i>ni</i>	<i>nu</i>				

buz, $\sim z$ i *uz*, i *LOS* la forma *luz*. Ex. : *mèlpòrte* (me'l porta), *nòmèlpòrte* (no me'l porta) *nòmèlèdunát* (no me l'ha donat), *dúumèl* (duu-me'l), *pòrtèmèl* (porta-me'l); *enzèldúye* (ens el duia), *pòrtènzèl* (porta'ns-el), *purtánnuzèl* (portant-nos-el), *mèvjémzèl* (mengem-nos-el). Quant a la ϵ intercalada, la seva supressió és raríssima : la llengua escrita admet la ϵ (escrivint-la unida al primer pronom o al segón) sempre que això no li exigeixi l'empleu de formes altres que les citades en el n.º 1 o de les formes *el* i *en* davant vocal; així, escriu *no m' la prenguis*, *ens els donaràs*, però *ens la porta*, *us les duia*, *us n'ha tret*; i, d'acord amb aquestes grafies, se sent algú cop *enzèlpòrte*, *uzèldúye*, *uzènrèt*; però les pronuncies normals barcelonines són indubtablement *enzèlpòrte*, *uzèldúye*, *uzènrèt*.

El barceloní emplea generalment com a datiu plural del pronom de tercera persona $[\epsilon]lzi$ (o *luzi*), en substitució de $[\epsilon]ls$ (o *lus*), per ex. : es diu molt més *elzidúyeflòs*, *elziferámál* que no pas *elzdúyeflòs* (els duia flors), *elsferámál* (els farà mal). El datiu plural es confón, així, amb les combinacions *LOS + HI* i *LOS + LI* ; però hi ha més : aquest $[\epsilon]lzi$ (o *luzi*) reemplaça també habitualment les combinacions del datiu plural amb els complements *LO*, *LOS*, *LA*, *LES* i *HO* (línia 6.ª); així, es diu correntment:

<i>Sidèmánçn</i>	}	<i>ekèllibrè</i> , <i>pòrtelzi</i> (per <i>pòrtelzèl</i> porta'ls-el) <i>lèkèdirè</i> , <i>pòrtelzi</i> (per <i>pòrtelz[è]lè</i> porta'ls-la) <i>elzdòzlibrès</i> , <i>pòrtelzi</i> (per <i>pòrtelzèls</i> porta'ls-els) <i>lèstáulès</i> , <i>pòrtelzi</i> (per <i>pòrtelz[è]lès</i> porta'ls-les) <i>ecó</i> , <i>pòrtelzi</i> (per <i>pòrtelzu</i> porta'ls-ho).
------------------	---	---

Paral·lelament a la substitució del datiu $[\epsilon]ls$ per $[\epsilon]lzi$, s'esdevé també la de la combinació $[\epsilon]lzen$ de la línia 6.ª per $[\epsilon]lzeni$: *elzenidèràzúne* per *elzenèràzúne* (els en darà una), *nòlzeni párlis* per *nòlzenpárlis* (no els en parlis).

El barceloní evita tant com pot l'empleu de la forma *luzi* i, en general, de les tres formes *nuz*, *buz*, (o *buz*), *luz* dins aquelles combinacions el primer element de les quals és un dels pronoms

1. Com ja s'indica a la taula, el datiu *LI* és reemplaçat per *i* (que s'escriu *hi*) quan esdevé en contacte de *LO*, *LOS*, *LA*, *LES* i *NE*.

NOS, VOS i LOS; així, a *embiárnuzu* (enviar-nos-ho) prefereix *embiánzu*, a *purtárbuzel* (portar-vos-el) *purtáuzel*, a *dúrluzen* (durlos-en) *dúlzen*, a *enémnuzen* (anem-nos-en) *enémzen*, a *miréubuz[e]l* (mireu-vos-la) *miréuzel*, a *dírluzi* (dir-los) *dílzi* (i àdhuc *dírlus* o *dílze*); i fins arriba a emprar les formes *enz* i *elz* darrera consonant, dient per ex. : *preñentelzu* per *preñenluzu* (prentlos-ho), *diñentelzi* per *diñenluzi* (dient-los), *purtéwenzzi* (i àdhuc *purtéynzi*) per *purtéynuzi* (porteu-nos-hi).

Les combinacions de tres o més pronoms àtons obeeixen a les mateixes regles que les combinacions binaries. Ex. : *mení* (me n'hi), *melzen* (me'ls en o me'ls n'), *telezi* (te les hi), *telzu* (te'ls ho), *seuzen* (se us en o se us n'), *senzi* (se'ns hi), *[e]nzelzi* (ens els hi), *uzeni* (us n'hi), *uzelzen* (us les en o us les n'); *seuzeni* (se us n'hi), *senzeli* (se'ns l'hi), *semeni* (se me n'hi).

*

Notem un fet freqüent en el llenguatge del baix poble i que tendeix a estendre's en el de la classe mitja : la substitució dels pronoms NOS i VOS per SE. Ex. : *seneném* per *enzeneném* (ens n'anem), *kwánsenénufét* per *kwánuzenénufét* (quan us n'heu fet).

P. FABRA

El parlar «apitxat»

El qualificatiu d'*apitxat*, que s'aplica a la manera de parlar de la regió central de l'antic regne de València, és ben familiar, ja no direm als mateixos valencians, sinó a tots els que han tingut o tenen alguna relació amb la gent d'aquelles encontrades. No cal dir que ço que resulta sovint motiu de riota per al viatger i fins per als habitants d'aquells pobles, és un tema de prou serietat i compromís per al filòleg, que ha d'afonar quant sigui possible les qüestions lingüístiques que se li presenten.

Els valencians usen continuament el verb *parlar apitxat*; i al dir això no volen significar altra cosa que l'empleu d'un sò determinat (*ʃ, s, é, ε*) en lloc d'un altre (*ʒ, z, ʝ, j*) que és el seu equivalent. De manera que, quan diuen o diem : « — El poble X. parla *apitxat* », volem dir que parla valent-se d'uns sons que no usen els altres pobles en igualtat de circumstancies. El parlar *apitxat* se diferencia, doncs, del *no-apitxat* en una senzilla modalitat fonètica. I aquesta modalitat fonètica, com se pot veure pels signes que acabem de tancar en parèntesis, és una modalitat que afecta a l'acció de la glotis. Els sons *ʃ, s, é, ε*, són sords, ço és, se produeixen sense vibracions de les cordes vocals; els altres, *ʒ, z, ʝ, j*, són sonors, ço és, van acompanyats de les vibracions glòtiques. El parlar *apitxat* se val dels primers; el parlar *no-apitxat*, dels altres.

Ara bé : en quines circumstancies tenen lloc aquests fenomens? En tesi general podem dir que'ls sons *ʃ, s, é, ε*, del parlar *apitxat*, se produeixen sempre i en les mateixes circumstancies que en els dialectes de les regions extremes de l'antic regne sonen els contraris.¹ Així, ço que, per exemple, els alacantins pronun-

I. V. Nebot i Pérez : *Apuntes para una Gramática valenciana popular*. València. 1894. Pàg. 20 ss. I també Barnils : *Die Mundart von Alacant*. Halle. 1913. Pàg. 80.

ciaràn *dòde*, *káza*, *júu*¹, els que parlen *apitxat* ho pronunciaràn *dòfe*, *kása*, *éúu*. Però, si volem reduir a un principi de lingüística el fet que'ns ocupa, direm que els fonemes *t*, *s*, *é*, del parlar *apitxat*, corresponen a un nexa romànic de consonants, a una *s* llatina intervocàlica, a una *G* seguida de *e*, *i* o *a* a una *J* medials o inicials de paraula o a una consonant en hiatus. Vagin uns quants exemples:

Parlar *apitxat*

dòfe
kínse
kása
ròsa
kòsa
éúu
éòbe
éòk
éèndre
éinól
éeníba
minéár
maéòr
lauéèr
aéudár
fuéír

DUOD(E)CIM
 QUIND(E)CIM
 CASA
 ROSA
 CAUSA
 JUNIU
 JUVENE
 JOCU
 GENERU
 GENUCULU
 GINGIVA
 fr. MANGER²
 MAJOREM
 LEVIARIUM
 ADJUTARE
 FUGIRE

Parlar *no apitxat*

dòde
kínze
káza
ròza
kòza
júu
jóve
jók
jèndre
jinól
jeníva
majór
majóer
leuájér
ajudár
fuájír

L'extensió geogràfica del parlar *apitxat* és molt reduïda, però no per ço deixa d'intrigar al dialectòleg.³ Si un dona un cop d'ull al petit mapa que acompanyem per a major il·lustració, es farà càrrec de ço que acabem de dir i comprendrà fàcilment les

1. El fonema sonor fricatiu *j* no entra ací en compte, per ésser estrany a la regió alacantina. Vegi's Barnils : *ibid.*

2. V. M. Lübke : *Rom. etym. Wörterbuch*, 5292.

3. Als valencians de la capital sobretot, els intriga per la gran diferència en sí mateixa, diferència que fan servir sovint per combatre als adversaris sobre qui d'ells és que parla millor el valencià. El parlar *apitxat*, que uns tenen com a tipus del vertader valencià, és considerat per altres com una castellanització.

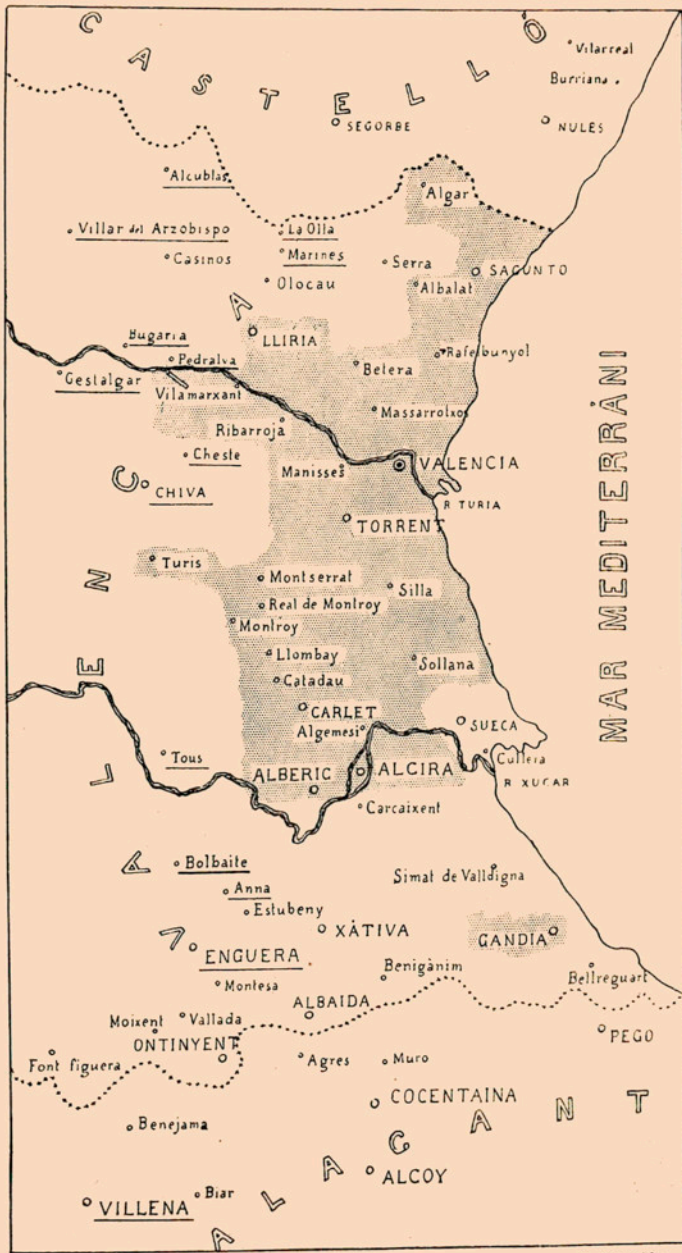
nostres observacions. Els pobles que van sombrejats són els del parlar *apitxat*.¹ Sobre alguns d'ells que no hem tingut ocasió de visitar ens han informat el Rndc. P. Lluís Fullana i don Francisco Martínez i Martínez, als quals regraciem llurs atenció i amabilitat.

El detall que jutgem més interessant en el nostre mapa és la connexió i unitat del fenomen que se'ns ofereix a la vista. Les poblacions compreses entre'l Turia i el Xúquer són les plenament afectades pel parlar *apitxat*, que en aquesta regió sembla tenir el seu centre. Adverteixi's que els punts subrallats Chiva, Cheste, Gestalgar, Bugarra, Pedralva, etc., ja parlen en castellà.² Si bé no coneixem ço que passa en els altres pobles que no figuren en el nostre mapa, podem quasi suposar que el parlar *apitxat* també hi serà la llei, car els que hi consignem no han pas sigut escollits intencionadament, sinó presos a l'atzar i sense la més petita idea de fer aquest estudi. Per ço que's refereix a Serra i Olocau, que són valencians en el parlar, no'n podem respondre per manca d'informació, i així els llocs de la part alta del Turia, amb la mateixa particularitat que els compresos entre ell i el Xúquer, ens donen la continuació ininterrompuda del fenomen aquí un poc afeblida en la seva aria geogràfica. Fòra d'això sols Gandía³ ens presenta una dificultat, que per altra part també existiria, però que amb aquesta població es complica sobremanera. Aquesta dificultat pot formular-se amb les següents preguntes: El parlar *apitxat* actual, ¿és autocton o és la darrera etapa d'una evolució lingüística (*consonants sonores > consonants sordes*) que s'ha produït insensiblement a través dels segles? Si és *autocton*, en quin sentit s'ha de restringir o ampliar l'accepció d'aquesta paraula? I, si és el resultat d'una evolució, quina data prenem com a punt de partida? Qüestions són aquestes complicadíssimes, la solució de les quals no pot ni sols intentar-se en petites disquisicions com la present. Amb tot, ens permetem avançar alguns comentaris.

1. Per ço que's refereix a la línia de frontera entre'l valencià i el castellà, v. Hadwiger: *Zeitschrift f. rom. Phil.*, XXIX., pàg. 712. ss.

2. V. Hadwiger: *ibid.*, pàg. 714.

3. És molt possible que la particularitat de Gandía la tinguin també, propia o per influència, alguns dels pobles veïns.

P Barnils.

Si la desonorització afectés solament a les consonants africades inicials o medials (*jòve* > *ébbe*; *méje* > *méie*), podríem pensar en un procés evolutiu del fenomen que's verifica constantment en altres regions de la nostra llengua. Així tenim en el mateix català oriental, existents l'un al costat de l'altre, els sons *j* i *é* entre vocals; a l'inicial de paraula no constatem aquesta dualitat per la senzilla raó que l'element explosiu de l'africada ens manca en la seva articulació forta (*jòbbe*, *jàume*). I això ens dona peu per suposar el canvi comprensible de *j* en *é* del valencià. Però ço que resulta d'explicació fàcil per a aquest sò semioclosiu se fa sumament complicat respecte de -s- > s en compte de z de les altres varietats dialectals congèneres. Creiem que'l canvi de *j* > *é* és degut en principi a l'element sord (interrupció de la corrent d'aire) que porta en sí el fonema i que per una assimilació progressiva arriba a absorbir-lo en la seva totalitat. En canvi la fricativa z, tota sonora, no porta un germe d'assimilació pareguda ni pot portar-lo. ¿Ha evolucionat insensiblement cap a s, i avui ens trobem davant del resultat final? Jo em resistixo a creure-ho. L'aria geogràfica de *kása* fa tota l'impressió d'un estat de coses les raons del qual hauràn probablement de cercar-se en l'etnologia i en l'història. Recordem que'l castellà es caracteritza precisament per la pronunciació de s < s intervocàlica, i que la taca ombrosa del mapa adjunt, s'hauria estès enllà considerablement si haguéssim volgut delimitar tant sols aquesta particularitat fonètica. I afegim encara, per a il·lustració, que aqueix mateix fenomen de la pronunciació de -s- com a s s'observa també en algunes poblacions que parlen català de la frontera catalano-aragonesa (Fraga, Tamarit de Llitera, Benavarre) que havem tingut ocasió d'estudiar darrerament i que presenten moltes analogies amb el valencià, fins en l'ordre morfològic i lexicogràfic.

Si, doncs, com presumim, la pronunciació de -s- en el valencià actual no és deguda a un canvi fonètic progressiu, és d'esperar que en els vells documents d'aquelles encontres s'hi trobin comprovants tan antics potser com ella mateixa. Aquests comprovants seràn, naturalment, més nombrosos i de més valua com més vulgars siguin els textos d'on se treguin, car estaràn menys influïts de la forma tradicional culta. No podem menys

que citar, per via de prova, alguns casos vertaderament notables trets del *Cançoner*¹, malgrat no presentar aquest recull el caràcter vulgar que acabem d'anotar.

De *Lo Somni de Johan Johan* (1497) : Mosen v. 431-798 per *Mossen*; possessio v. 1092. per *possessio*; aseyta v. 1724 per *asseyta*; cassarse v. 1951 per *casar-se*;

Del *Coloqui de dames* (s. xv) : larguesses v. 183 rimant amb deuseses v. 184; samarrossa v. 509 rimant amb vergonyosa v. 510; posseu v. 758 per *poseu*. I, per últim, rossega per *rosega*, v. 237 de la *Disputa de Viudes y Donzelles* (1561).

El valor fònic -s- de les grafies ss sembla fòra de dubte si tenim en compte que en el mateix *Cançoner*, llà on la pronunciació s és assegurada, els signes ss poden considerar-se quasi de regla, p. ex. : canssarem v. 10, penssem v. 114, contraverssies v. 136, sense v. 153, conssell v. 483, etc. (*De Lo Somni de Johan Johan*.)

Serí a una tasca ben meritoria el recollir pacientment i augmentar aquests exemples d'aparent irregularitat ortogràfica que bé ens podrien ajudar a concloure definitivament un estat de fonètica històrica que presumim i que tant interessa la cronologia de nostra parla.

*

Ja hem fet notar, d'una manera ben expressa, al bell començ d'aquest article, ço que vulgarment s'entenía per *parlar apitxat*. Mes, comparant les notes preses sobre'l mateix terrer, ressurc un altre criteri fonètic que té tots els aires d'anar de parella amb l'*apitxat*. Me refereixo als sons labials *b* i *v*. Aquests sons, corresponents a una *B*- o a una *-P*-, i a una *-B*- o *v* llatines respectivament, que en totes les posicions se conserven distintament en les regions extremes², se confonen en *b* en entrant en el domini que'ns ocupa. Tota vegada que, referent a aquest criteri, que no creiem hagués ningú posat de relleu en relació amb el parlar

1. *Cançoner satírich valencià dels segles XV y XVI*, publicat per R. Miquel i Planas. Barcelona, 1911.

2. V. Nebot i Pérez : *loc. cit.*, pàg. 27. Comp. Barnils : *loc. cit.*, pàg. 41 s.

apitxat, ens basem sols en fets constatats per nosaltres mateixos, el nombre de pobles se reduirà al dels que havem estudiat personalment. Per a major claredat en donem aquí la llista, acompanyada d'alguns exemples:

BIBERE	CABALLUM	VACCA
BENE	HIBERNUM	VITA
CAPILLUM	FABA	PRIVARE

donen:

<i>béure</i>	<i>kabál</i>	<i>báka</i>
<i>bé</i>	<i>ibèrn</i>	<i>bida</i>
<i>kabèl</i>	<i>fába</i>	<i>privár</i>

a Sagunt, Llíria, Valencia, Manisses, Vilamarxant, Silla, Algemés, Alcira i Alberic. (Domini *apitxat*.)

Fòra d'aquestes tenim:

<i>béure</i>	<i>kavál</i>	<i>váka</i>
<i>bé</i>	<i>ivèrn</i>	<i>vida</i>
<i>kabèl</i>	<i>fáva</i>	<i>privár</i>

a Sueca, Cullera, Carcaixent, Xàtiva, Gandía, Bellreguart, Albaida, Ontinyent, Vilarreal i Burriana.

Altre cop Gandía és la localitat que se'ns aparta de la regla. De manera que és l'únic punt que, parlant *apitxat*, distingeix encara en la pronunciació la *b* de la *v*. Les altres localitats que no cauen dintre la regió sombrejada, distingeixen igualment, i el mateix fan Vilarreal i Burriana dintre la província de Castelló. Dels restants llocs inclosos en el mapa i que no figuren en la llista precedent, no podem respondre'n per ara amb tota seguretat, per més que suposem que en general no se n'allunyaràn gaire.

Sobre l'època d'aparició d'aquest segón fenomen podrien formular-se qüestions semblants a les de la pronunciació de *-s-* en compte de *-z-*, i no manca tampoc un que altre exemple aïllat en el citat *Cançoner* que'ns fa recular prou en quant al temps de la confusió de *v* i *b*: *bena* per *vena*, v. 673; *botar* per *votar*,

v. 799 (De *Lo procés de les olives* [1497]; debana per *devana* (?),
v. 313 de la *Disputa de Viudes y Donzelles* i rebolta per *revolta*
v. 260 de *La Brama dels Llauradors* [1561]).

*

Les observacions que acabem de fer sobre'l parlar *apitxat*, creiem que tenen prou força per a coadjuvar a la classificació dels nostres dialectes en general. I així ens sembla que dintre del valencià, pres en la seva totalitat, podem distingir entre'l valencià propiament tal (*valencià-apitxat*) pel fet de ser aquesta la varietat parlada en la mateixa capital i fruit d'una extensió no menyspreuable, i el *valencià-alacantí*¹ o *valencià-castellonès*, segons ens portin a jutjar investigacions i estudis posteriors.

I abans de cloure aquestes notes volem posar de relleu encara un cas ben significatiu, que sembla ésser incompatible amb el *valencià-apitxat*, i que, per consegüent, el deixa més aïllat com a dialecte propi. Ens referim a la -A llatina final. Mn. Alcover fou qui primerament constatà² l'evolució de -A > -o en la regió d'Alacant, fenomens que estudià també després Hadwiger³ reduint-los a un principi i donant-ne l'explicació⁴. Aquesta és : La vocal final -a es converteix en -o quan la vocal tònica es una o, i en e quan la tònica es una e (assimilació progressiva). Això, naturalment, segons les localitats⁴. Després de ço que tenim dit sobre'l principi d'expansió geogràfica d'aquest fenomen, considerem que és en va l'insistir-hi per ara. Ço que aquí més ens interessa és fer constar que l'evolució regular de -A en -o, i també -e o la generalització d'una d'aquestes vocals, termina, per dir-ho així, al tocar la ratlla del parlar *apitxat*. De les poblacions valencianes estudiades, sols ens l'ofereixen Alberic, Sueca, Cullera, Carcaixent, Albaida, Xàtiva i altres que graviten evidentment cap a la regió alacantina de Muro, Agres, Cocentaina, Pego, etc., on les evolucions se presenten més esteses. Així, per

1. V. Barnils : *loc. cit.*, pàg. 81.

2. *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, I, pàg. 443. Compari's, no obstant, Nebot i Pérez : *loc. cit.*, pàg. 17.

3. *Loc. cit.*, pàg. 730.

4. *Ibid.*, pàg. 730. Cf. Barnils : *loc. cit.*, pàg. 24 s.

exemple, Alberic té les dues regles fonètiques : la de la *-ø* i la de la *-ɛ* ben marcades : TERRA > *tɛ̃rɛ*, *gɛ̃ra* > *gɛ̃rɛ*, SCHOLA > *askòlɔ*, DOMINA > *dòmɔ*; i, en canvi, CASA > *káza*, TABULA > *táyla*. Sueca i Cullera es caracteritzen per la llur *-e* en general, i sobre tot la primera localitat : *tɛ̃rre*, *gɛ̃rre*, *askòle*, *dòmne*, *káze*, *táyle*. Gandía, Xàtiva i Albaida tenen la regla de la *-ò*, i així successivament. De manera que el dialecte d'Alacant s'estén més enllà de l'actual ratlla de divisió de províncies, i atenent-nos als criteris fonètics sembla poder-se afirmar que arriba fins al Xúquer.

Amb tot, no volem donar les nostres apreciacions per definitives, car bé podria ser que l'estudi minuciós de tantes localitats com manquen ens portés a conseqüències impensades. Quan aconseguim completar les nostres enquestes, ja tindrem ocasió de reprendre la tasca.

P. BARNILS

Notes sobre'l parlar d'Eivissa i Formentera

Entre les illes d'Eivissa i Formentera poden comptar-se uns 25,000 habitants. La primera estava dividida fins fa poc en cinc *curttons*, que han passat a ésser ajuntaments : *Curtó d'es Pla de Vila*, *Curtó de Santa Eularia o del Rei*, *Curtó de Balanzat*, *Curtó de Pormai*, *Curtó de les Salines*. L'extensió és d'uns 572 km. quadrats i té uns 170 km. de perímetre.

Formentera forma un sol municipi, que no arriba a 3,000 habitants. Al centre de l'illa hi ha un puig nomenat *La Mola*. Sota aquest hi ha unes quinze o vint cases que constitueixen l'únic nucli de població. Tots els llinatges de les famílies de Formentera procedeixen d'Eivissa.

*

Exposada l'illa d'Eivissa durant segles a les incursions dels alarbs, no podia ésser un nucli de cultura. En els arxius municipal i de la Seu no hi falten, però, documents escrits en català, els quals se proposa fer conèixer l'il·lustrat sacerdot Mn. Isidre Macabítx.

L'estudi de llur parlar sembla no haver preocupat als eivicens fins molt recentment. No hi ha actualment sinó algunes cançons populars eivencques publicades per en M. Aguiló en el *Romancer* i d'altres donades a conèixer per l'arxiduc Lluís Salvador dins l'obra monumental *Die Balearen* (vol. I) i en l'edició castellana *Las Baleares, Las Pythiusas* (toms I i II, 1886); alguns escrits en dialecte d'Eivissa han estat publicats en *Los Archivos de Ibiza, revista històrica mensual* (1902-1904).

El primer treball donant a conèixer l'eivenc fou l'interessant comunicació, de Mn. V. Serra i Orvay, *Apréci en que es tenguda a Eyvissa la llengua propia, Congrés de la Llengua Catalana*,

pàg. 183-185 (vid. *Estudis Universitaris Catalans*, IV, pàg. 378), i últimament un *Vocabulari eivenc-castellà* d'A. Pérez Cabrero, *Ibiza*, pàg. 141-143.

En la meva curta estada a l'illa, no essent-me possible estudiar a fons l'eivenc, vaig concretar-me a transcriure una cançó popular segons la pronúncia del ja citat M. I. Mn. Vicent Serra i Orvay, i demanar un qüestionari d'uns 3,000 mots a D. Tomàs Costa i la flexió d'uns 25 verbs a uns joves seminaristes. Per Formentera vaig transcriure algunes cançons populars de na Rita Escandell, de setanta anys, que ha viscut sempre en aquesta illa, i una llista d'uns 300 mots.

La transcripció fonètica de les dites cançons dóna lloc a nombroses i interessants observacions sobre elisions, assimilacions i altres fenòmens, de què pens fer l'estudi més endavant. Deixant per a llavors la publicació de les meves transcripcions, em limit avui a donar una idea del dialecte exposant-ne els principals caràcters fonètics i morfològics.

*

FONÈTICA

VOCALS ¹

i : la i tònica del llatí s'ha conservat en l'eivenc. En alguns casos tendeix a una *í* molt tancada. La seva articulació es fa sens tenir els queixos tívants : *dié*, *fié*, *vi*, *řekuyí*, *kebríi*, *fulí* (cavall, mul o ruc petit.)

Entre les dues vocals *a* i *e* s'intercala sovint el sò fricatiu *y* : *puseyéc* posseeix; PATELLA > (*paella*) *peyéls*. Aquesta *y* ha tingut tanta influència sobre la vocal precedent en alguns casos que l'ha fet venir a *i* : CRATICULAS (*graelles*) > *greyéls* (Vich), *gríls* en eivenc.

Es molt probable que l'i, com l'u, hagin exercit influència

1. Donada la forma merament expositiva d'aquest estudi, ometem tota referència a treballs d'investigació lingüística.

sobre la vocal precedent, encara que, per venir tota o àtona a u, no pot veure's clarament. En *Eivíça* > EBUSSA (cat. mall. *Iviça*), la *i* pretònica s'ha d'atribuir a l'influència de la vocal tònica.

É : la é lliure esdevé regularment *é* com en mallorquí; però en molts casos esdevé *è* com en cat. oriental, i en alguns *é* : PINU VERU > *pí vé* pi pinyer; *péres* pera; *véne* vena; RADICE > *rél*; REMU > *rem*; *peséte* pesseta; TEPIDA > *tébe* per evolució popular; CANDELA > *kendéle*; *vétes* vetes; *eréne* i *eréne* arena, en un mateix subjecte; *pége* pega; etc. La *é* sols la troben en *tres* TRES; *peret* PARIETE.

Per la é travada tenim els mateixos resultats que quan és lliure : *é*, *è* i *é* : SAGITTA > *sejéte* llamp; *pejés* pagès; VIRIDE > *vért*; *reine* reina; *berséte* cuc petit; *euvéye* ovella; *vekétes* caragols; *truncét* tronxo petit; *pinétes* pinyons de pi bort; *frét* fret; *dréte* dreta; *peréi* parell; *fiéte* filla. — LIGNA > *léve*; CRESCERE > *kréce*; *jinebre* ginebre; *féte* fetge; *suven* sovint; *ekét* aquest. — *fecéte* feixa petita; *kestéyetes* castanyetes; *gurinét* porcell petit; *evelét*, *turisét* anyell petit.

Sembla notar-se una tendència de la *é* a devenir *è* en l'eivenc. En la primera i segona persona del plural hi ha fluctuació entre *-ém* i *-è* : *kenterém* i *kenterè*.

È : la è lliure en eivenc se troba representada constantment per *è* : COELU > *sél*; GELU > *jél*; GERULA > *jére*; TEGULA > *téule*; PEDE > *péu*; *juzé*, Josep; però LÉPOREM > *lébre*. La è travada generalment esdevé *é* : VESPA > *géspe*; FESTAS > *féstes*; TEMPUS > *téms*; *setembre*; *nuvembre*; *érbe*; però SEPTEM > *sét*; *disét*; *ivèrn*; *kurème*; *jéndre*; *divéndres*.

Davant de *l* è devé constantment *é* : PELLE > *pél*; SELLA > *séle*; *kédél* grill cadell; *junél* cul de l'arna de les abelles; *turnél*; *pursél* porc petit; *irunétes* oronelles; *vedél* vedell.

En MELLE tenim *mél* mel d'abelles; però *mél* per la reina de cirerer o pruner.

Davant CT > *it*, la è combinada amb l'element palatal següent dona *í* : LECTU > *lít*.

A : la A tònica, lliure i travada, té un sò que varia entre palatal o velar segons que va precedida de consonants que tinguin l'articulació palatal o velar : *perdunáu*, *deván*, *káze*, *gurdáde*, *páre*, *privát*, *vulenát*, *kezáde*, *kriá*.

A + CT > *ét*; -ARIU > *é*; -ARIA > *érs*: FACTU > *fét*; LACTE > *lét*; *bregé*, *berigéré*, *suméré*, *gèliné*, *primé*. El canvi de *á* en *é* que té lloc en mallorquí darrera *k* i *g*, és estrany a l'eivicenc.

ò : la ò lliure i travada se conserva : *bònes*; *dizòus*; *mòle* mola; *kòve* cove; SOLU > *sòl* la terra; *tòk* toc; *grèzòl* gresol; — *fòrt* fort; *fònt*, *fònt*, *kòl*, *kòrdé*, etc.

La ò combinada amb una palatal següent dona *úi* i si és inicial *vúi*: COCTU > *kúit*, *VOCITU > *búit*, OCTO > *vúit* (però OCULOS > *úis*). Cp. en sil·laba àtona, OCTUBRE > *vuitúbre* (mall. ant. *vuytubri*).

ó : la ó lliure i travada la trobem sempre representada per *ó*: JUVENE > *jòve*; *sóm*; *emòr*; *sòfre*; *dós*; *mejò* el germà més gran; *fòrn*; *fòrk* la mida del dit pols a l'índex; *ònze*; *gòst* agost; TUTTA > *tòtè*.

ó + CE > *éu* en VOCE > *véu*; CRUCE > *kréu*. Aquesta evolució sembla ésser resultat d'una regressió equivocada. Al costat de *véu*, *kréu*, tenim *nòu* nou < NUCE.

U : la U s'ha conservat en l'eivicenc : PRUNAS > *prúnes*; MATURA > *madúre*; UNU > *un*; LUNA > *lúne*; FUMU > *fúm*; MURTA (cl. MYRTA) > *múrtè*; però tenim *EBUSSA > *eivíse* (cat. mall. *ivíse*). — A *gòse* català correspon *kúse* en eivicenc (Cp. *kís*, *kisó*, *cadell*).

Canvi d'accent : En alguns mots s'observa la reculada o l'avançament de l'accent. No obstant, sembla que en l'eivicenc no existeix pas la tendència a fer-lo recular o avançar : *fléúte* flauta; *tébák* tàvac (els eivicencs nomenen *phòla* el nostre *tabac*, i es conrea en la mateixa illa); *frígule* farigola; *gèlfó* golf de la porta; *ámek* mac.

Vocals àtones : Les vocals àtones no presenten cap característica diferent del català oriental : La *a* i *e* es confonen en un só comú *é* : *migráne* migranya; *bòles* bullofes; *ròne* ronya; *kòrdé* corda; *òre* hora; *ketòrze*, etc. Cap diferencia observem quan les vocals àtones van precedides d'una palatal o quan la vocal tònica és una *o*. La *i* sembla que ha influït sobre la vocal precedent: *guí* garrí. En canvi sembla que la *é* ha influït sobre la *i* en *genévét* ganivet.

L'*u* àtona de VIDUU, esdevinguda en català en contacte de la

vocal tònica (*viūdu*), torna *l* per falsa regressió en eivencenc : *vīldu*.

La *o* àtona en qualsevol posició que sigui ha vingut a *u* : *vulēu*, *subrát*, *funēmén*, *vuluntát*, *řekurdát*, *purtá*, etc.

La -A desapareix sempre que va precedida de *i* àtona : *sīki* rodera; *sārī* sarrió (de sarria); *infánsi* infància; *gábi* gabia; *čindri* cindria.

CONSONANTS

La *P* i la *B* inicials se conserven quasi sempre. Entre vocals la *B* torna *v* i la -*P*- es tramuda en *b* : *čivīse*; *čuvēye* ovella; *trubá*, *řebé*. La *P* devé *m* en *męsténáge* pastenaga i torna *j* en *čjufirse* ajupir-se. La *B* alguna vegada es canvia en *m* : *řemulkáše* revolver-se; *črmęsánę* herba sana.

La *v* i la *F* inicials se conserven, però entre vocals la *F* > *v* i la -*v* > *u* : *kúfins* cofins (amb canvi d'accent); *kóvęk* cove (Cp. *geřóve*, cat. garrofa); NEVE > *něu*, NOVEM > *nóu*. La *v* > *b* en VOCITU > *búit* al costat de OCTO > *vúit*.

Algunes vegades la *v* inicial o intervocàlica se canvia en *g* : VESPA > *gęspe* vespa; PAVU > *págu*.

La *D* i la *T* inicials se conserven constantment; però en posició intervocàlica la *D* és suprimida i la *T* esdevé *d* : FIDARE > *fiá*; VITELLU > *vęděl*; *kľępáde*; *kuřęjádęs* xurriaques de llaurar; MURATA > mall. i eiv. *muráde* muralla. Tenim en canvi germ. BRIDA > mall. i eiv. *brilę* (cat. *bride*). El procés de *d* > *l* no sé si s'ha d'explicar per la caiguda de la -*d*- i la subsegüent intercalació d'una *y* entre les dues vocals esdevingudes en contacte, *y* que després ha tornat *l*, o si més bé s'ha d'admetre un desplegament de *d* cap a *l* i d'aquí cap a *l*. — A l'esdevenir final la *D* es tramuda en *u* : PEDE > *pěu*. -*T* > *u* en FRETU > *frěu*.

La *s* intervocàlica torna *z* : *řóze*, *kóze*, etc. Darrera consonant la *s* conserva el seu valor sord : *prěřęk* *pérsec. En alguns casos *s* se canvia en *r* : ELEMOSYNA > *limórne*. — La -*ss*- > -*s*- : *fóřę* fossa, etc.

La *L*- esdevé *l*- com en totes les terres de la llengua catalana: *lúm*, *lók*, etc. Però en alguns casos trobem el resultat *j* : LIBRELLU > *jibrěl* i al revés trobem també la *j* canviada en *l* : *sántę* *letrúdis*, Santa Gertrudis (nom d'un poble d'Eivissa).

La *l* es canvia devegades en *r* i viceversa : SIROCCU > *çelòk* vent sud-est; *perá* pelar < PILU; *murinádę* molinada (ço que surt de les piques de l'oli que s'escorre). — En alguns casos observem l'introducció d'una *r* que no és ni històrica ni fonètica : *çlikrátęs* alicates.

El nexa -RL- esdevé *ll* : *pélle* perla; *pellá* parlar; *buskállu* buscar-lo.

Consonants nasals : La forta influència de les nasals que pot observar-se en el vocalisme mallorquí no és coneguda en l'eivicenc : la M i N es conserven sien inicials, intervocàliques o finals. La M ve a *b* en *batęfelúę* matafaluga. La N ve a *l* en NIVELLU > *livél* nivell. La *n* entre vocals i davant d'una *i* desapareix en *muimén* moniment; esporàdicament la trobem representada per *g* en *ęspúrge* espurna. — Al devenir final la N desapareix algunes vegades introduint-se altres sense raó etimològica: COPHINOS > *kóvęks*; en canvi *árbrens* arbres.

La *c* davant de vocal posterior la trobem conservada; davant de *e*, *i* esdevé *s* : CASA > *káęę*; COPHANU > *kóvę*; CENTU > *sén*; COELU > *sél*. Comparin-se, no obstant, CIMICE > *ćinceę*; *ćindri* cindria, etc.

La *g* davant de vocal posterior conserva el seu valor llatí; davant de *e*, *i* esdevé *j* : GALLINA > *gelíneę*, AUGUSTU > *góst*, GELU > *jél*, GENERU > *jéndreę*. La *J* torna *j* : JUVENE > *jóvę*.

Entre vocals tenim la *G* convertida en *v* en *embuóá* embogar.

La LL fa constantment *l* : PELLE > *pél*; VITELLU > *vędél*; SELLA > *sélę*; GALLINA > *gelíneę*.

Els nexes CL, LI fan *y* o *i* : OLEASTER > *uyástreę*, (però *oli* < OLEU); ALIU > *ái*; FOLIA > *fúvęę*; OCULU (> OCLU) > *úi*, OVICULA > *ęvóvęę*, PARICULU > *peréi*. Darrera *i* la *y* o *i* desapareix : FILIU (> *fiú*) > *fi*, pl. *fis*.

Els nexes D + *i*, G + *i*, i devegades B + *i* i V + *i* donen *j* : PODIARE > *puiá*; HABEANT > *ájęn*.

Entre vocals, T + *i* dona el mateix resultat que la *d*; igual resultat dona la *c* intervocàlica davant *e*, *i* : RATIONE > *ręó*, PLACERE (> *plaer*) > *plęvę* (com FIDARE > *fiá*); SPATIUM > *ęspáum* que s'ha conservat en l'expressió *ęspáum ęspáum* a poc a poc; DICET > *điu* (com PEDE > *péu*).

Metàtesi : En l'eivenc surten alguns casos de metàtesi, per cert ben interessants : *ádēņes* per *ánades* < ANATES; *kēmí jerenál* camí general; *ęntrepusá* per *ęntropeçar*; *gęřefó* per *gafarró*.

*

MORFOLOGÍA

Un rastre del cas recte encara el trobem esporàdicament en l'eivenc : *musęņę* rector. Avui encara tot-hom diu : *a ka mu-sęņę* (cat. *musęn*, amb perdua de la palatalització de la N final).

L'article masculí és *ęs* si el substantiu comença amb consonant, i *s* si comença amb vocal : *ęs kap*, *sęme*. L'article femení és *sę* davant de consonant i *s* davant de vocal : *sę dőņę*, *sęřę*. En alguns casos se troba l'aglutinació de l'article : *ęřęskárt* el card; *ęskertęřęs dę řurmečá* herba col. Darrera preposició, sobretot si aquesta és *en*, s'emplea sovint la forma *su* en lloc de *ęs* o *s* : *en ficsaré soliament en su datiu* (*ib.*, pàgina 187); *avans de pensar en sus altres pens en řo metex*; *ses persones més ilustrades de s'Illa, ses que'n seues cunversacions vuldràn passá per més interessades en su řurgręs y més amants de la Patria* (*ib.*, pàg. 183); *... senza 'spusarse 's qui les diga a sé mutiu de bul-la, o al menus, a passá per řagęs en su tractu* (*ib.*); *en su meu conte* (*ib.*, pàg. 186).

Al costat d'aquest article procedent del llat. IPSE, s'usa l'article *el*, fem. *la* en casos com *EL Pare*, *EL Fill*, *L'Esperit Sant*, *EL Salvadó DEL món*, *EL Papa*, *EL Rey* i *LA Reina*, *EL Bisbe* (o *ES Bisbe*), *EL cel*, *LA glori*, *EL purgatori*, *L'infern*, *LA terra*, *LA vida* i *LA mort*, etc., etc. Es diu també : *ři DEL meu cor*, *L'estim més que LA meu'ànima*; *En Pere s'ha avesat a no fer res y L'home s'hi troba be 'mb aqueixa řeyna. Na Maria ha 'nat a vila a řeu y LA dona està cansada*.

Els pronomes : a) personals : *yó*, *tú*, *ęl* (m.); *ęlę* (f.); *náltrus*; *váltrus*; *ęls* (m.); *ęles* (f.);

b) possessius : *męy*, *łęy*, *sęy*, *nőstru*, *vőstru*.

c) demostratius : *ęc*, *ęčę*, *ękęčę*, *ękęčęčę*.

EL VERB

I. Verbs en -ARE

A. — Vocal de la radical A

PARABULARE. Inf.: *pellá*.—Part.: *pellát*.—Indic.: 1, *páلك*; 2, *pálles*; 3, *páلة*; 4, *pellám*; 5, *pelláu*; 6, *pállen*. — Subj.: a.) 1, *pálge*; 2, *pálges*; 3, *pálge*; 4, *pelgém*; 5, *pelgèu*; 6, *pálgen*. b.) 1, *pállí*; 2, *pállis*; 3, *pállí*; 4, *pellèm*; 5, *pellèu*; 6, *pállin*. — Imp. indic.: 1, *pelláve*; 2, *-es*; 3, *-e*; 4, *-em*; 5, *-eu*; 6, *-en*. — Imp. subj.: 1, *pellás*; 2, *-áses*; 3, *-ás*; 4, *-ásem*; 5, *-ásèu*; 6, *-ásen*. — Fut.: 1, *pellaré*; 2, *-ás*; 3, *-á*; 4, *pellierém* i *pellierém*; 5, *-èu* i *-èu*; 6, *-án*. — Cond.: 1, *pellieré*; 2, *-ies*; 3, *-ie*; 4, *-iem*; 5, *-ieu*; 6, *-ien*. — Perf. simple: 1, *pellí*; 2, *pelláres*; 3, *pellá*; 4, *pellárem*; 5, *pelláreu*; 6, *pelláren*. — Perf. perifr.: 1, *vae pellá*, etc.

B. — Vocal de la radical ò

*TURBARE. Inf.: *trubá*.—Part.: *trubát*.—Ind. pres.: 1, *tròp*; 2, *tròbes*; 3, *tròbe*; 4, *trubám*; 5, *trubáu*; 6, *tròben*. — Subj. pres.: 1, *tròbi*; 2, *-is*; 3, *-i*; 4, *trubém* i *-ém*; 5, *-èu* i *-èu*; 6, *tròbin*. — Imp. ind.: 1, *trubáve*, etc. — Imp. subj.: 1, *trubás*; 2, *-áses*, etc. — Fut.: 1, *truberé*; 2, *-ás*; 3, *-á*, etc. — Cond.: 1, *truberé*; 2, *-ies*; 3, *-ie*, etc. — Perf.: 1, *trubí*; 2, *trubáres*; 3, *trubá*; 4, *trubárem*; 5, *trubáreu*; 6, *trubáren*.

II. Verbs en -IRE

A. — Vocal de la radical ò

DORMIRE. Inf.: *durmi*.—Part. *durmit*. — Ind. pres.: 1, *dòrm*; 2, *dòrms*; 3, *dòrm*; 4, *durmím*; 5, *durmíu*; 6, *dòrmen*. — Subj. pres.: 1, *dòrmi*; 2, *-is*; 3, *-i*; 4, *durmigém*; 5, *durmigèu*; 6, *dòrmin*. — Imp. ind.: 1, *durmíe*, etc. — Imp. subj.: 1, *durmís*; 2, *-íses*, etc. — Fut.: 1, *durmíre*; 2, *-ás*, etc. — Cond.: 1, *durmíre* etc. — Perf.: 1, *durmigé*; 2, *durmigéres*; 3, *durmigé*; 4, *durmigérem* i *durmírem*; 5, *durmigéreu* i *durmíreu*; 6, *durmigéren* i *durmíren*.

*MORIRE. Inf. : *muri*. — Part. *mort*. — Ind. pres. : 1, *mòrk*; 2, *mòrs*; 3, *mòr*; 4, *murim*; 5, *muríu*; 6, *mòrçn*. — Subj. pres. : 1, *mòrçe* i *mòrgi*; 2, *mòrçes* i *mòrgis*; 3, *mòrçe* i *mòrgi*; 4, *murigém* i *murigém*; 5, *murigéu* i *murigéu*; 6, *mòrçen* i *mòrgin*. — Imp. ind. : 1, *murié*, etc. — Imp. subj. : 1, *murís*; 2, *murísçs*, etc. — Fut. : 1, *muriré*; 2, *-ás*, etc. — Cond. : 1, *muriríe*; 2, *-ies*, etc. — Perf. : 1, *vaé muri*; 2, *murirés* i *murigéres*; 3, *murigé*; 4, *murirém* i *murigérem*; 5, *muriréu* i *murigéreu*; 6, *murirén* i *murigéren*.

APERIRE. Inf. : *ubri*. — Part. : *ubért*. — Ind. pres. : 1, *op* i *òbr*; 2, *òbris*; 3, *òbri*; 4, *ubrim*; 5, *ubríu*; 6, *òbrin*. — Subj. pres. : 1, *òbri*; 2, *-is*; 3, *-i*; 4, *ubrigém* i *-ém*; 5, *ubrigéu* i *-éu*; 6, *òbrin* i *òbrigen*. — Imp. ind. : 1, *ubrié*, etc. — Imp. subj. 1, *ubris* etc. — Fut. : 1, *ubriré*, etc. — Cond. 1, *ubriríe* etc. — Perf. : 1, *vaé ubri*; 2, *ubrirés* i *ubrigéres*; 3, *ubrigé*; 4, *ubrirém* i *ubrigérem*; 5, *ubriréu* i *ubrigéreu*; 6, *ubrirén* i *ubrigéren*.

B. — Vocal de la radical ò + palat.

COLLIGERE. Inf. : *kuyi*. — Part. : *kuyít*. — Ind. pres. : 1, *kúik*; 2, *kúis*; 3, *kúi*; 4, *kuyim*; 5, *kuyíu*; 6, *kúyçn*. — Subj. pres. : 1, *kúige*; 2, *-çs*; 3, *-ç*; 4, *kuiçém* i *kuiçém*; 5, *kuiçéu* i *kuiçéu*; 6, *kúyçen*. — Imp. ind. : 1, *kuyié*, etc. — Imp. subj. : 1, *kuyís*; 2, *-íçsçs*, etc. — Fut. : 1, *kuyiré*, etc. — Cond. : 1, *kuyiríe*, etc. — Perf. : 1, *kuyi*; 2, *kuyirés* i *kuyigéres*; 3, *kuyigé*; 4, *kuyirém* i *kuyigérem*; 5, *kuyiréu* i *kuyigéreu*; 6, *kuyirén* i *kuyigéren*.

C. — Vocal de la radical u

Inf. : *fúji*. — Part. : *fújít*. — Ind. pres. : 1, *fúé*; 2, *fúçs*; 3, *fúé*; 4, *fújim*; 5, *fújíu*; 6, *fúçen*. — Subj. pres. : 1, *fújige* i *fúçgi*; 2, *fújis*; 3, *fúji*; 4, *fújigém* i *-ém*; 5, *-éu* i *-éu*; 6, *fújin* i *fúçgen*. — Imp. ind. : 1, *fújité*; 2, *-çs*, etc. — Imp. subj. : 1, *fújís* i *fújígçs*; 2, *fújísçs* i *fújígçsçs*, etc. — Fut. : 1, *fújiré*; 2, *-ás*, etc. — Cond. 1, *fújiríe*, etc. — Perf. : 1, *vaé fúji*; 2, *fújirés* i *fújigéres*; 3, *fújigé*; 4, *fújirém* i *fújigérem*; 5, *fújiréu* i *fújigéreu*; 6, *fújirén* i *fújigéren*.

III. Verbs en -ÉRE

A. — Vocal de la radical ě

TENERE. Inf. : *tené* i *tení*. — Part. : *tengút*. — Ind. pres. : 1, *tenk*; 2, *téns*; 3, *té*; 4, *tením*; 5, *teniu*; 6, *tenen*. — Subj. pres. : 1, *tenge*; 2, *-es*; 3, *-e*; 4, *tengém*; 5, *tengeu*; 6, *tengen*. — Imp. ind. : 1, *tenie*, etc. — Imp. subj. : 1, *tengeś*, etc. — Fut. : 1, *tendré*; 2, *-ás*, etcètera. — Cond. : 1, *tendrie*; 2, *-ies*, etc. — Perf. : 1, *vaé tené* i *tengé*; 2, *tengeśes*; 3, *tengé*; 4, *tengeśem*; 5, *tengeśeu*; 6, *tengeśen*.

B. — Vocal de la radical ò

* POTERE. Inf. : *pudé* i *pudé*. — Part. : *pugút*. — Ind. pres. : 1, *púk*; 2, *poś*; 3, *poť*; 4, *pudém* i *-ém*; 5, *pudéu* i *-éu*; 6, *póden*. — Subj. pres. : 1, *púge*; 2, *púges*; 3, *púge*; 4, *pugém*; 5, *pugeu*; 6, *púgen*. — Imp. ind. : 1, *pudie*, etc. — Imp. Subj. : 1, *pugeś*; 2, *pugeśes*, etc. — Fut. : 1, *pudré*; 2, *-ás*, etc. — Cond. : 1, *pudrie*; 2, *-ies*, etc. — Perf. : *vaé pudé* i *pudé*; 2, *pugeśes*; 3, *pugeś*; 4, *pugeśem*; 5, *pugeśeu*; 6, *pugeśen*.

VOLERE. Inf. : *vulé* i *vulé*. — Part. : *vulgút*. — Ind. pres. : 1, *vúi*; 2, *vóś*; 3, *vól*; 4, *vulém*; 5, *vuléu*; 6, *vólen*. — Subj. Pres. : 1, *vúlge*, *vúige* i *vúge*; 2, *-es*; 3, *-e*; 4, *vulgém*, *vuiğém* i *vuiğém*; 5, *-éu* i *-éu*; 6, *vúlgen* i *vúigen*. — Imp. ind. : 1, *vulie*, etc. — Imp. subj. : 1, *vulgés* i *vuiğés*, etc. — Fut. : 1, *vuldré*; 2, *-ás*, etc. — Cond. : 1, *vuldrie*; 2, *-es*, etc. — Perf. : 1, *vaé vulé* i *vulé*; 2, *vulgeśes*; 3, *vulgé*; 4, *vulgeśem*; 5, *vulgeśeu*; 6, *vulgeśen*.

IV. Verbs en -RE

PERDERE. Inf. : *pédrre*. — Part. : *perdút*. — Ind. pres. : 1, *pért*; 2, *pérts*; 3, *pért*; 4, *perdém*; 5, *perdeu*; 6, *pérden*. — Subj. pres. : 1, *pérđi*; 2, *-is*; 3, *-i*; 4, *perdém*; 5, *perdeu*; 6, *pérdin*. — Imp. ind. : 1, *perdie*; 2, *-es*, etc. — Imp. subj. : 1, *perdeś*; 2, *-esśes*, etc. — Fut. : 1, *perdré*; 2, *-ás*, etc. — Cond. : 1, *perdrie*; 2, *-ies*, etc. — Perf. : 1, *perde*; 2, *-erśes*; 3, *-é*; 4, *-erem*; 5, *-ereu*; 6, *-eren*.

V. Verbs especials

* ESSERE. Inf. *sé*. — Part. *sét*. — Ind. pres. : 1, *sóm*; 2, *éts*; 3, *és*; 4, *sóm*; 5, *sóu*; 6, *són*. — Subj. pres. : 1, *síge*; 2, *síges*; 3, *síge*; 4, *sigém*; 5, *sigéu*; 6, *sigén*. — Imp. ind. : 1, *ére*; 2, *éres*; 3, *ére*, etc. — Imp. subj. : 1, *fós*; 2, *fóses*; 3, *fós*, 4, *fósem*; 5, *fóseu*; 6, *fósen* i també : 1, *sigés*; 2, *sigéses*; 3, *sigés*; 4, *sigésem*; 5, *sigéseu*; 6, *sigésen*. — Fut. : 1, *séré*; 2, *-ás*, etc. — Cond. : 1, *sérite*; 2, *-ies*, etc. — Perf. : 1, *vaé sé*; 2, *váres sé*, etc.

ANAR. Inf. *ená*. — Part. *enát*. — Ind. pres. : 1, *váé*; 2, *vás*; 3, *vá*; 4, *enám*; 5, *enáu*; 6, *ván*. — Subj. pres. : 1, *váji* i *váji*; 2, *vájis* i *vájiges*; 3, *váji* i *váji*; 4, *eném* i *-ém*; 5, *enéu* i *-éu*; 6, *vájigen*, *-in*, *vájen* i *vájin*. — Imp. ind. : 1, *enávge*; 2, *-es*, etc. — Imp. subj. : 1, *enás*; 2, *enáses*, etc. — Fut. : 1, *eniré*; 2, *-ás*, etc. — Cond. : 1, *eniríte*; 2, *-ies*, etc. — Perf. : 1, *ení*; 2, *enáres*; 3, *ená*; 4, *enárem*; 5, *enáreu*; 6, *enáren*.

FACERE. Inf. *fé*. — Part. *fét*. — Ind. pres. : 1, *fás*; 2, *fás*; 3, *fá*; 4, *fém*; 5, *féis*; 6, *fan*. — Subj. pres. : 1, *fáse* i *fási*; 2, *-es* i *-is*; 3, *-e* i *-i*; 4, *fesém* i *feském*; 5, *feséu*; 6, *fásen*, *fásin* i *fáskin*. — Imp. ind. : 1, *féye*; 2, *-es*, etc. — Imp. subj. : 1, *fés*; 2, *féses*; 3, *fés*, etc. — Fut. : 1, *feré*; 2, *-ás*, etc. — Cond. : 1, *feríte*; 2, *-ies*, etc. — Perf. : 1, *vaé fé*; 2, *féres*; 3, *fé*; 4, *férem*; 5, *féreu*; 6, *féren*.

DICERE. Inf. *dí*. — Part. *dit*. — Ind. pres. : 1, *dik*; 2, *díus*; 3, *díu*; 4, *dém*; 5, *déis*; 6, *díwen*. — Subj. pres. : *díge*; 2, *díges*; 3, *díge*; 4, *digém* i *-ém*; 5, *-éu* i *-éu*; 6, *dígen*. — Imp. ind. : 1, *déye*; 2, *-es*, etc. — Imp. subj. : 1, *digés*; 2, *-eses*, etc. — Fut. : 1, *diré*; 2, *-ás*; 3, *-á*, etc. — Cond. : 1, *diríte*; 2, *-ies*, etc. — Perf. : 1, *vaé dí*; 2, *digéres*; 3, *digé*; 4, *digérem*; 5, *digéreu*; 6, *digéren*.

Etimologies catalanes

Colla, gresca, malver, petó, xai

1. *Colla*

Hem de considerar aquesta paraula en dues distintes accepcions.

1. *Colla*, significant *grupo, reunió de distintes persones o coses*, ve del llatí COPULA. La seva significació originaria era : *id quod efficit ut duae res cohaereant, vinculus, funis*, i, per extensió, *conjunctio, sociatio* (*Thes. ling. latinæ*). Però ja en llatí tenia l'aplicació metonímica de *Ii qui conjunguntur. Par hominum* (*ibid.*), significació que han conservat alguns dels mots romànics derivats it. *coppia*, fr. *couple* parell. La significació de *més de dos*, que ja consta en Ducange (*grex equorum*), la tenen, en canvi, el prov. *cobla* estrofa i el cast. *copla* estrofa, i també chor, orquestra. En català tenim un doblat : *cobla* orquestra, i *colla* reunió de persones o coses.

El problema fonètic que ofereix aquesta paraula és l'evolució del grupo -PL- > l. Aquesta evolució, característica del castellà, a l'inicial passant per *pl* (etapa encara viva en el dialecte ribagorçà), sembla haver-se complert en el català a la medial en una seria de mots que podem posar al costat del que estudiem : a. *Dolla* DUPLA (*peça de ferro en forma d'argolla que s'usa en els tallers per subjectar una peça i tenir-la fixa*). b. *Dollar* DUPLARE. Tenim notícia d'aquest verb català per una nota de Parodi (*Romania*, XVII, 61), qui diu haver trobat aquesta paraula, en un text antic català, en el sentit de *girare un promontorio*; afegint que l'italià té el terme *doppiare*, terme nàutic, amb la mateixa significació aplicada a la mar. En conseqüència proposa l'etimologia de DUPLARE, i solament dubta d'acceptar-la davant la falta d'exemples de -PL-

> l, en català. c. *Poll*, arbre (POPULUS), cast. *chopo*, it. *pioppo*, rum. *plóp* (derivat fr. *peuplier*); formes que ofereixen la metàtesi PLOPUS, contrariament a la catalana, que ve de *POPLUS. d. *Ros-toll* RE + *STUPULUM per STIPUL-, cast. *rastrojo*, port. *rastolho*, prov. *rastulh*. Prescindim dels mots com *escull* SCOPULUS, que deriva, com totes les formes romàniques semblants, de la forma hipotètica *SCOCULUS, i de *manoll* *MANUPULUS per MANIPULUS on se tracta segurament d'una confusió de sufixes (-UPULUS, -UCULUS, -IPULUS), i d'altres mots d'etimologia dubtosa.

Un derivat de *colla* el tenim en el verb *collar* COPULARE. El mot llatí significa propiament *vincire, colligare*. Exemple: *Catenarum extrema duobus copulabis uncinis*. (Hier, en el *Thes. linguæ latinæ*.) Un altre derivat és *collada*, terme mallorquí que Amengual, (*Diccionario mallorquín castellano*) defineix com *La acción de apretar alguna cosa volviendo o revolviendo otra alrededor de ella*.

2. *Colla*, terme nàutic. En la *Crònica* d'en Muntaner (ed. Lanz, cap. XCV) se parla d'una nau que estava a la colla¹. D'altra banda, en una obra del dramaturg català Ignasi Iglesias, *La Barca nova*, molt rica en llenguatge mariner recollit pel seu autor a la costa de llevant, trobem l'expressió de veles plegades a la colla, que l'autor, en el glosari que posa al final del llibre (pàg. 209), explica com *vela guarnida i plegada a les antenes*. ¿Se tracta d'una mateixa o semblant expressió marinera en els textos d'en Muntaner i de l'Iglesias? No hi hauria dificultat en admetre-ho així, o suposar-ho, si no fos que en aquesta qüestió es presenta una altra expressió semblant molt general en les llengües romàniques mig-ivals. Si obrim el Ducange en l'article *Cola* llegim aquest text, prè dels *Estatuts de Gènova*: *Non possit tamen fieri interdictum neque incantenatio vasis, postquam positum fuerit ad colam causa recedendi et navigandi, et intelligitur positum ad*

1. El passatge diu així: *E com hagren pres comiat exiren de la nau, e la nau estava a la colla, e els fadrins a la lama e el notxer pensa de saludar; e com hach saludat, mana fer vela*. L'edició Lanz és copia de les edicions de València 1558 i Barcelona 1562; copia, aquesta, a son torn, de la de València. La transcripció de Lanz, pel que's refereix al nostre passatge, és exacta, segons comprovació que hem fet.

colam quando amoverit egumenas a mole seu terra et recesserit e loco. Si comparem amb aquest el passatge d'en Muntaner, en traurem l'evidència que's tracta de la mateixa expressió. Se deia, d'una nau, que estava *ad colam* quan estava a punt de prendre vela, ja desamarrada. Així, doncs, hauríem de llegir la *colla*, d'en Muntaner, no *cola*, sinó *col·la*¹, com ho prova la transcripció llatina *colam*. El mot en italià era *cola* o *colla* (v. Ial: *Glossaire Nautique*, sota l'article *Colla*)², en francès *cole* o *colle* (*ibid.*, art. *Cole, colle* amb cites de Rabelais)³, en cast. *cola*⁴. Al mateix temps, en el Ducange, trobem l'article *Collare* amb la significació *e portu solvere, proficiscere* (exemple tret dels Estatuts de Marsella) i en l'altra acceptió semblant de *vela dare*, amb l'acotació *vox italica*. El verb *collar* el tenim també en antic provençal amb la mateixa significació de *issar la vela, fer vela*⁵: El sentit de *cola* o *col·la*, en totes aquestes llengües, era invariablement el de *cop de vent*, com se pot veure en els exemples que hem transcrit en les notes; i *estar a la cola* o *colla* era equivalent a *estar sola un cop de vent favorable per a la partida*. Sols en els exemples trets de Rabelais aquest cop de vent es tempestuós; però es tracta d'un escriptor molt posterior als altres textos mig-ivals⁶.

Establert que totes aquestes formes romàniques són una mateixa paraula, podem dir que en antic català, això és, en el pas-

1. Les edicions de València i Barcelona transcriuen amb *ll* tant la palatal *l* (*cavall, aquell*, etc.) com la doble *ll* (*appella*) (ed. València, fol. CV). Manca una comprovació sobre'ls manuscrits.

2. *Cola di vento. La continuazione di un vento che dura senza alterazione per piu giorni.* (Boerio, citat per Blondheim, *Romania*, XXXIX, 168, nota 2.)

3. *De faict, leuant le grand artemon ... rumpit, moyennant ung rude cole suruenant le tourbillon susdit.* (*Pantagruel*, llib. V, cap. 17.); *Durant ce colle horrible.* (*Ibid.*, cap. 22.)

4. *Cola. Hispanis est flatus navigaturis secundus* (Ducange). El diccionari de l'Academia, 1.^a ed. (1729), i altres castellans posteriors, del mateix segle, no porten el mot. La paraula és viva avui, encara, a Filipinas. Donadiu, en son *Diccionario de la lengua castellana*, diu: *Cola. Viento extraordinario del SO que suele reinar en las costas de las islas Filipinas y se considera como propio para restablecer el equilibrio atmosférico.*

5. *Vengut son a la barca e collan mantenenent* (S. Honor. XXIX, 60, citat per Levy).

6. Per a més detalls sobres aquest terme nàutic mig-ival, consulti's Blondheim en ses notes sobres el verb francès *cueillir* (*Romania*, XXXIX, 168), on comet l'error de referir *cola, col·la* a aquest verb.

satge d'en Muntaner, la paraula era *col·la* i no *cola*. Perquè una de dues : o la forma catalana *cola* és presa d'una de les llengües romàniques, o bé deriva directament del llatí; i aquestes dues suposicions són insostenibles. *Cola*, en català, no pot procedir ni de l'it. *cola* o *colla* ni del fr. *cole* o *colle*, ni del cast. *cola*. I, si el català *cola* vingués directament del llatí, no el podríem fer derivar de doble L llatina, perquè en castellà tenim *cola*; ni de LL CL, etc., perquè en italià tindriem *coglia*, en francès *cueille*, en castellà *coia* i en provençal *colhar*, tant si aquestes formes fossin preses de la catalana com si derivessin del llatí directament.

Però la qüestió, que amb les anteriors consideracions podria semblar resolta, torna a complicar-se. Totes les lògiques conseqüències que's desprenen de la confrontació dels textos romànics mig-ivals amunt esmentats, pel que's refereix al mot *colla* usat per en Muntaner, semblen desmentides i contradites per un article del *Diccionario de autoridades* de l'Academia espanyola (ed. 1729), que diu així : *Colla* s. f. *Voz marítima. Bocanada o golpe de viento blando y favorable para la partida de los navíos... Lat. flatus*. I a continuació posa aquest exemple : *Halló en Barcelona un bergantín armado que passaba a Italia y una nave que estaba a la colla para hacer el mismo viaje*. (Rivadeneira : *Vida de San Ignacio*, lib. I, cap. 10.) No pot haver-hi dubte : es tracta del mateix mot usat per en Muntaner i general en quasi totes les llengües romàniques mig-ivals. Però ¿com conciliar aquest *cola* castellà amb les altres formes romàniques si no és estant obligats a admetre per a la forma antiga catalana la pronúncia *cola* i no *col·la*, contrariament a la que abans hem deduït? Hi hauria una sortida per a resoldre aquest problema, i és admetre que la paraula *colla* que figura en el diccionari castellà és presa del català (fixem-nos que l'lloc de la relació, en l'exemple d'en Rivadeneira, és Barcelona), i admetre d'altra banda que l'ant. cat. *colla*, (segons la grafia de les edicions d'en Muntaner) és mot manllevat de l'italià *colla*. Aquesta darrera hipòtesi, ben mirat, no fóra absurda. Encara que tot porta a creure que l'evolució de *ll > l* en català és molt antiga¹, tot porta a admetre una segona etapa

1. En els documents publicats per l'Alart surten grafies com *nuyla*, *capdeyl* en documents de 1298 (pàg. 123), i encara sovintegen més en el segle següent. (V. Niepage : *Rev. Dialect. Romane*, I, 371.)

de palatalització per la doble *l* secundària sortida de *ll, dl* (*espatlla, espat·lla, espatlla, etc.*), que podria haver tingut lloc en plena edat mitjana, o encara posteriorment¹. I així no fóra absurd suposar que un *colla* italià pogués ésser adoptat en l'edat mitjana pel català en forma de *colla*, a la qual respondria, així, la grafia *colla* d'en Muntaner². Però tot això no fa, en nostra opinió, minvar el pes de les anteriors confrontacions que ens han fet rebutjar la pronúncia *cola* per al text d'en Muntaner. O bé es tracta d'un error de l'Acadèmia, la qual devia mal interpretar la grafia usada per en Rivadeneira qui, per transcriure el cat. *col·la*, usà de la grafia *ll* per no disposar el castellà de cap grafia especial per a doble *l*; o bé hem de llegir *colla*, però mai *cola*, en el text d'en Muntaner; paraula que passà en forma de (*colla*) *cola* al text castellà d'en Rivadeneira i d'aquí al diccionari de l'Acadèmia. Com que aquesta hipòtesi concilia totes les dificultats, l'acceptem com més probable, sempre admetent que el castellà prengué l'altra forma *cola* (que hem vist més amunt) d'una altra llengua que el català. L'imperfeta grafia de l'Acadèmia en son diccionari passà a tots els diccionaris castellans posteriors del mateix segle. Així l'aprofita el P. Larramendi en son *Diccionario trilingüe Castellano, Bascuence y Latin* (primera edició en 1744, nova edició en 1853) per a proposar a *colla* una etimologia basca sense cap valor científic. L'error s'ha transmès fins a la darrera edició del diccionari de l'Acadèmia, on se llegeix : *Colla, temporal de continuos*

1. V. Saroïhandy : *Grammairiss rom. Phil.*, pàg. 859.

2. ¿Es vivent en l'actual català, la paraula *colla*, en sentit de *cop de vent favorable*? No ho sabem. Així podria semblar des del moment que en el diccionari d'en Labèrnia, i en tots els posteriors que l'han profitat (p. e. el de la casa Salvat i C.^a i el d'en Rovira i Virgili), dintre l'article *Colla* es fa constar sa aplicació nàutica, i en el Labèrnia amb la precisa significació de *Ventada per a fer sortir les embarcacions*, afegint després la locució *estar a la colla* (això és, la mateixa d'en Muntaner) significat *tenir-ho tot complert i a punt per a ferse a la vela*. Però, com que els altres diccionaris catalans (p. e. el d'en Saura, el d'en Bulbena, etc.) no porten el mot en aquesta aplicació, i d'altra banda l'únic exemple que d'aquesta significació porta Labèrnia és la locució mateixa usada per en Muntaner, sospitem amb tot fonament que en Labèrnia va prendre aquesta locució no del llenguatge viu, sinó del mateix text del nostre antic cronista, interpretant rectament el sentit de *colla*. Si fos vivent el mot, en aquesta forma de *cola*, en sentit de *cop de vent*, no faria més que confirmar la nostra hipòtesi de la seva antiga pronúncia *colla*.

chubascos que precede a los monzones y a veces produce los baguios. Compari's amb la significació de *Cola* en el diccionari de Donadiu. (V. més amunt.)

¿Quin és l'origen del terme antic mariner *cola* o *col·la*? Interessant fóra verificar si es tracta, com sembla, d'un mot nàutic italià pres per les altres llengües romàniques mediterrànies; però, comprovat que aquest terme nàutic, que figura en el nostre Muntaner, no té res a veure amb el mot *cola* COPULA, que estem estudiant, ens excusem d'emprendre aquesta investigació.

El mot *cola*, avui vivent en les costes de llevant dintre la locució *veles plegades a la colla*, segons testimoni de l'Ignasi Iglesias, no és, en el fons, més que la nostra paraula en sa primera accepció de COPULA, i encara en el seu sentit propi i originari de *corda o lligam (vinculus, junis, id quod efficit ut duæ res cohaereant.* Thes. ling. lat.). Alguns, potser, veuràn en el nostre mot un derivat substantiu del verb *collar*. És difícil decidir entre les dues hipòtesis. Lo que no's pot admetre, en nostre concepte, és suposar que derivi del verb *collir*, encara que podria justificar-se per les formes accentuades a le dessinencia, en les quals, antigament en tota l'extensió del domini lingüístic català i actualment encara en els dialectes que distingeixen *o* de *u* àtones, sonava *o* i no *u* (*collir*, *collim*, etc.) Però s'oposa a tal hipòtesi el caràcter propi de la derivació catalana que fa inversemblable un derivat *colla* de *collir*¹, en apoi del qual no sabríem trobar altres exemples de derivats semblants sortits de verbs en *-ir*.

Ens resta examinar, dintre d'aquest article, la paraula *coll* aplicat al jòc de cartes (cartes d'un coll), on veiem una aplicació masculina del mateix mot *colla* COPULA.

Per últim, Labernia porta dintre l'article *colla* la significació, també dintre'l llenguatge mariner, de *La estopa que últimament se fica en cada esletxa del barco.* ¿Se tractaria, en aquest cas, del representant català regular del llatí *colla* (gr. κόλλα), que en llenguatge corrent expressem amb el mot cat. i cast., de formació erudita, *cola*? Com no coneixem l'objecte, renunciem a investigar aquesta qüestió.

1. Consulti's Fabra : *Gramática de la Lengua catalana*, cap. XXIV, pàg. 243 i següents.

II. *Gresca*

Aquest substantiu català és originàriament un adjectiu. Ve de GRECISCA (GRECIA + suf. germ. ISK), d'on *gresca*, *gresca* això és *grega*. El traspàs d'aquest adjectiu a substantiu s'explica per l'aplicació que avui encara donem a la paraula. *Fer. gresca, moure gresca*, en son origen devia voler dir *moure un avalot com en les batuces amb els grecs*. Compari's amb l'expressió paral·lela castellana *armar una sarracina*. Tenim en aquesta paraula un document viu de la nostra història mig-eval. La dificultat és saber de quines guerres és record: si de l'expedició dels catalans a Orient en el segle XIV o bé de les creuades. No dubtem a creure més versemblant això segon, per dues raons: la primera perquè en el segle XIV estava ja closa l'evolució fonètica característica de *c^ei* entre vocals, que en català desapareix; i sembla que el mot, d'haver entrat en el català dintre d'aquell segle, hauria conservat la -c- (*k*) en forma de *s* sonora (*z*); i segon, també, perquè els representants d'aquest mot en altres llengües romàniques surten abans del temps de l'expedició esmentada: fr. *grieis, griesche*; prov. *grezesc, grezeca*. Així és que havem de creure que aquest adjectiu primitiu fou general a Europa ja en temps de les creuades. Ara, ço que podria ésser és que fossin les aventures dels catalans a Grècia el fet que donés més força i vitalitat a l'adjectiu, fins a arribar a transformar-lo en substantiu.

III. *Malver*

De Malfariu, composició de MALE + *FARE. En el Ducange trobem les dues formes *malfairio i *malfarium*. *Malfairio. Scelus, flagitium, pro adulterium sumitur in Leg. Lusit. tom. I. Probat. hist. geneal. domus reg. Portug. pag. II; Mulier si fecerit malfairio viro suo cum homine altero... cremetur cum igne. Malfarium. Adulterium. Coronatio Henrici Regis Portugalliae, ap. Ant. Brandonem, lib. 10, Mon. Lusit., cap. 13: Mulier si fecerit malfario viro suo cum homine altero...* Els dos textos citats per Ducange pertanyen a Portugal, i això fa suposar que podria tractar-se d'una expressió popular a la península ibèrica. Noti's que la significació concreta d'adulteri es desprèn sols del context dels dos passatges

transcrits : la paraula per si sola té més aviat el sentit de *tort*, *mala acció* (*Scelus*, *flagitium*, com diu Ducange), com ho prova en ambdós casos el datiu *viro suo* deduint-se que's tracta d'*adulteri* per seguir l'expressió *cum homine altero*. Així és que tot porta a creure que el legislador, en ambdós casos, féu aplicació jurídica d'un terme vulgar que usava el poble en sentit general de *tort*, *malvestat*.

En aquesta paraula hi ha dos problemes a considerar : el fonètic i el sintàctic. Fonèticament tenim un company per al nostre mot en l'expressió *malvinatge!* de MALUM o MALAM + FINEM + HABEAT, on veiem la mateixa evolució de -LF- > -LV-, en virtut d'una assimilació regressiva¹. El problema sintàctic consisteix en l'adverbiació d'un substantiu verbal². L'evolució deu haver estat afavorida per la circumstància d'usar-se *malfariu*, *malfer*, acompanyant sempre o quasi sempre el verb *fer* : així el veiem usat en els dos exemples de Ducange més amunt transcrits. De *fer un malfer a una cosa* se passà a dir *fer-malfer una cosa*, adverbiant-se el complement directe, soldant-se al verb i passant el complement indirecte a directe d'aquest nou verb. Al mateix temps l'evolució devia també ésser afavorida per la conversió de *f* > *v*, amb la qual devia perdre's el sentit originari de la paraula en la consciència popular i engendrar-se el sentit adverbial, que, enllaçat íntimament amb el verb *fer*, engendrà tot un nou sentit verbal : *fer-malver* és avui *malmetre*, *espatllar*.

La transformació de *facere malfarium aliquo* > *facere-malfario aliquem* és filla del mateix esperit que ja des de la primitiva època de les llengües romàniques i en llatí vulgar convertí el *facio fratrem perire* (on *fratrem* és subjecte de l'infinitiu) en *facio occidere fratrem* (on *fratrem* és complement del grupo verbal de *facio occidere*)³. És un altre cas del *tour*, dit *factitiu*, caracteritzat per

1. Barnils : *Die Mundart von Alacant*, 43. Aquesta evolució fonètica devia ésser la mateixa que la sostinguda per Schuchardt al fer sortir el fr. *mauvais*, prov. *malvatz* (fem. *malvaza* i *malvada*, d'on el cast. *malvado*) de MALIFATIUS (anàlogament BONIFATIUS). Però Schuchardt sosté que's tracta de FATUS, no de FACERE, encara que aquesta darrera hipòtesi sembli confirmada per la grafia tradic. *bonifaciens*. Consulti's Gröber: *Miscellanea de Fil. e Ling. in mem. di Nap. Caix e U. A. Canello*, 45 i Schuchardt : *Zeitschrift f. rom. Phil.* XIV, 181; XIX, 577, i XX, 536.

2. Consulti's, en Meyer-Lübke (*Gram. rom. Spr.*, III, 452), el capítol referent a substantius adverbials.

3. V. Bourciez : *Eléments de linguistique romane*, pàg. 118.

l'atracció exercida pel verb *facere* sobre els elements gramaticals adjunts, que té per resultat soldar-los en una sola locució verbal i que's manifesta sobre tot en la transformació de les frases infinitives en infinitius complements (vegi's l'últim exemple), tant general en les llengües romàniques. D'aquesta atracció de *facere* ve tota la dislocació en l'estructura de la nostra frase i la perduda de l'individualitat del mot *malver*, que avui no té sentit si no és anant enllaçat amb el verb *fer*, almenys dintre's dialectes catalans que coneixem.

IV. *Petó*

Si obrim l'*Atlas Linguistique* de Gilliéron a la carta núm. 106 *baiser*, veurem en el Mig-dia de França una zona extensíssima i compacta que s'estén per tota la Gasconya, el Périgord, Rouergue, el Llenguadoc, l'Auvernia, el Rosselló i part de la Provença en una ampla faixa al llarg del Ròdan inferior, la qual està fent una obstinada resistència a l'invasió del mot francès *baiser*. Aquest no ha conseguit penetrar ni esquarterar aquesta massa lingüística compacta i resistent, i sols ha conseguit esquitllar-se pel Sud-est obrint una ampla canal que arriba fins a les costes del Mediterrani i no deixa arribar fins als Alps la zona lingüística del Mig-dia. Aquesta zona de resistència a l'invasió septentrional respòn a l'idea de *baiser* amb la nostra paraula catalana *petó* en diverses formes (p. e., *putu* en el Rosselló, *putū*, *pot*, etc., etc.). Un dia atribuirem aquesta obstinada resistència del Mig-dia de França contra l'invasió estrangera al caràcter sentimental i familiar de l'idea de *petó*, que dóna a la paraula amb que el poble l'expressa una força de conservació que no tenen ni poden tenir paraules que expressen objectes, accions o idees que estàn més exposades als canvis socials i a les variacions del sentiment de cada època ¹. ¿D'on surt el cat. *petó* i les altres formes similars de les llengües d'oc?

En llatí literari trobem *PUTUS*, -I nen petit; *PUTA*, -Æ nena petita; *PUTILLUS*, -I, *PUTILLA*, -Æ, amb igual significació (a més de *PUSA*, -Æ, *PUSIO*, -ONIS, *PUSUS*, -I, *PUSIOLA*, -Æ, tots significant *nen*

1. V. el meu article sobre *La Geografia lingüística* (*Estudio*, t. II, núm. 4, abril 1913).

o *nena petits*)¹. Eren aquests mots, d'aplicació familiar, termes de carícia donats als nens petits. Hem vist, pels exemples que hem posat, que aquesta arrel, PUT-, era susceptible d'adoptar variats sufixes diminutius. La paraula *petó* (*putú*, *putü*, etc.), ens porta directament a acceptar un *PUTO PUTONIS (comp. PUSIO PUSIONIS) que devia significar, com tots els mots de la família, *nen petit*. No és gens il·lògica ni estranya l'evolució del sentit de *nen petit* a *besada*, metonímia consistent en prendre *la cosa besada* pel *bes*, això és, el pacient per l'agent. Evolució semblant és la que ofereix el substantiu *carícia* i el cast. *cariño* diminutiu, formats de CARUS². Passar a aplicar un mot acariciador a la mateixa acció d'acariciar és cosa freqüent. En català tenim, entre altres, la paraula *manyaga* en son origen, adjectiu femení de *manyac* (de *manya* en sentit irònic de *malícia*, *dolenteria*), *que convida a la carícia*, i després la *carícia* mateixa (*fer manyagues*). No seria difícil trobar més exemples en les llengües romàniques³. Restes del llatí PUTUS, en sentit de *nen petit*, en les llengües romàniques, les tenim en el rum. *puşin* (*nen petit*)⁴ i en l'it. *buttero*, rabadà PUTULUS.

El cat. *petó* no ha tingut en l'edat mitjana bel·ligerància literària, i fins en el mateix modern renaixement català hi ha hagut de tant en tant, per part dels escriptors, un cert recel a usar-lo, preferint les expressions més nobles de *bes* i *besada*. Ha contribuït, sens dubte, a donar al nostre mot aquest caràcter plebeu el fet de l'innegable apoi en PEDITUM que, ajudat per un procés

1. V. Quicherat Daveluy et Chatelain : *Dict. Latin-Français*.

2. Deixem de posar aquí l'exemple de BASIUM, que s'ha suposat, per alguns, metàtesi de SUAVIUM, per portar algunes de les gloses antigues l'equivalència entre'ls dos mots. El *Thes. ling. lat.* diu, de *basium*, que és d'origen desconegut.

3. Encara que no's tracti exactament del mateix cas semasiològic, no serà inoportú fixar aquí l'atenció sobre'l terme de carícia, en castellà, *mimar*, *mimo*, on veiem una formació verbal del pronom possessiu *mi* amb reduplicació del radical, expressiva de sentit freqüentatiu. El que *mima* a un altre té sempre a la boca el possessiu de primera persona (cast: *mi vida*, *mi cielo*, *mi tesoro*, etc., etc.). Comp. amb el cast. *tutear*, cat. *tutejar*, etc., on tenim igual cas de reduplicació del radical. Una formació de *me* (pronom personal) la tenim en el poit. *amueser* (cridar els goços amb el crit à moi!) (Meyer-Lübke : *Rom. etym. Wtb.*)

4. Caix : *Studi di etimologia italiana e romanza*, pàg. 243. — Schurardt (*Zeitschrift f. rom. Phil.*, XV, 113) admet per a aquesta paraula rumanesa el creuament de PUTUS amb PUSILLUS.

de dissimilació vocàlica, transformà el primitiu *potó* (comp. el prov. *poutoun*) en *petó* *petó*, *potser* per l'instint de fugir de l'evolució regular *putó*. En resum, una paraula literàriament mal-sortada.

v. *Xai*

En l'*Atlas* de Gilliéron, carta núm. II *Agneau*, se veu, per quasi tota la França, representada aquesta idea pel tipus AGNELLUS. Solament en el poble núm. 796 (Arles-sur-Tech, en el Rosselló) figura un nom diferent: *caí*, nom vulgar vivent avui i estès per tot Catalunya. Mes, ben mirat, la diferencia i la rarsa d'aquest nom és sols aparent. *Xai*, (*caí*) és també sortit d'AGNUS amb l'article *es*, s' aglutinat i amb l'evolució $y > i$: IPSE + AGNUS > *say > *caŷ > *caí*. L'etapa última d'aquest procés s'explica per una dissimilació entre les dues palatals. Aquí entra la qüestió del canvi de y amb altres consonants palatals que el meu amic P. Barnils (*Die Mundart von Alacant*, § 146) ha resumit molt clarament, inclinant-se, amb molt bon encert en opinió nostra, a la doctrina d'en Milà i P. Meyer, que sostenen ésser l'antiga grafia y signe d'una modificació fonètica real¹. En el nostre cas l'evolució de $y > i$ és condicionada i no espontània, i per això no pot portar solució definitiva a la qüestió. En la carta esmentada de l'*Atlas* trobem altres exemples del tipus AGNUS², en compte del més general AGNELLUS, per tot el domini franco-provençal; i més cap al nord trobem casos de l'evolució de $y > i$, y (86 *éye*, 87 *áey*, 78 *éye* en la regió dels Vosgues), que acaben de confirmar la nostra etimologia.

Els exemples de transformació de $s > \epsilon$ a l'inicial són nombrosos en català (cons. Barnils, *ibid.*, § 53); però tampoc en aquest cas l'evolució és espontània, per ésser efecte d'un procés d'assimilació de $-y$ sobre s - que produí la forma *caŷ.

M. DE MONTOLIU

1. En els documents catalans del Rosselló publicats per l'Alart, surt repetides vegades SIGNU amb la grafia *seyat* SIGNATU, *seyalar*, *seyalatz*, etc. (Docs. de 1298 i 1303, pàg. 126 i 151), i PIGNU en la forma *peyorat* (Any 1303, pàg. 152).

2. AGNUS ha donat origen a diverses formes romàniques: abruz. *dye-ne*, torent. *aino*, port. gall. *año* i *agno*, ant. fr. *aigne*. (V. Meyer-Lübke: *Rom. etym. Wtb.*)

Notes sobre l'aranès

1. La Vall d'Aràn, que té per capital Viella, si bé políticament pertany a Espanya (provincia de Lleida), lingüísticament va de parella amb els dialectes gascons. Aquesta relació lingüística íntima entre l'aranès i el gascó sembla haver-la feta constar expressament per primera vegada el professor B. Schädel en un article publicat l'any 1908 en la *Romania*¹. El gascó és parlat per uns dos milions de persones, i el seu domini, segons Luchaire², comprèn la part més considerable de la regió pirenenca i s'estén des de la vall de Soule, que és basca, fins a la d'Ariège, on domina el llenguadocià³. El gascó, en general, té la particularitat de presentar un estat de llengua interessantíssim en tots conceptes, que no ha estat sotmès, com altres parlars, com el francès mateix per exemple, a una evolució continuada i progressiva a través dels segles, ja que els textos més antics traïxen, com comprova el mateix Luchaire⁴, els trets que encara avui el caracteritzen⁵.

L'article esmentat de B. Schädel s'ocupa principalment de determinar alguns dels criteris, sobre tot els fonètics, que distingeixen l'aranès del català occidental extrem. Tenim entès que un treball extens d'investigació històrico-geogràfico-lingüística, a punt de sortir, sobre la frontera catalano-aragonesa, del nostre amic A. Griera, tracta detingudament l'aranès i fa judici minuciosos de les obres que s'hi refereixen. Però, tota vegada que disposem d'ocasió, no podem resistir-nos a aportar entretant també

1. *La Frontière entre le gascon et le catalan*. Vol. XXXVII, pàg. 140-156.

2. *Études sur les idiomes pyrénéens*. París, 1879. Pàg. 192 i segs.

3. Sobre la frontera lingüística entre aquest i el català, vegin-se els dos treballs darrerament publicats: K. Salow i F. Krüger: *Sprachgeographische Untersuchungen...*, Halle, 1912, i Hamburg, 1913.

4. *Loc. cit.*, pàg. 202 i segs.

5. Cf. Suchier. *Grundriss der rom. Philologie*, I, Strassburg, 1904-1906, pàg. 757.

quelcom de les nostres propries enquestes per coadjuvar al coneixement dels nostres dialectes veïns, més que més quan l'autor del citat article ens fa l'efecte que opera amb escassos materials de poca confiança¹.

Les observacions següents són fetes solament a base de l'enquesta feta amb un natural de Canejàn, D. Manuel Sandaràn, prev., al qual estem sumament agraïts per les seves atencions.

2. La regularetat en la conservació de la qualitat de les vocals tòniques llatines, sobretot de la *e* i de la *e*, llevat de casos d'evolució condicionada, és sorprenent:

		É			
<i>abéla</i>	APICULA	<i>espés</i>	SPISSUM	<i>dréta</i>	DIRECTA
<i>gwéla</i>	OVICULA	<i>hénna</i>	FEMINA	<i>auréla</i>	AURICULA
<i>krésta</i>	CRISTA	<i>phépe</i>	PIPER	<i>béna</i>	VENA
<i>paréé</i>	PARETEM	<i>séé</i>	SITIM	<i>rikéza</i>	RIK + ITIA
<i>estréles</i>	STELLAS	<i>béus</i>	BIBIS	<i>bért</i>	VIRIDEM
<i>séra</i>	CERA	<i>fréska</i>	FRISKA	<i>eréu</i>	HEREDEM
<i>trés</i>	TRES	<i>phéc</i>	PISCUM	<i>heréda</i>	FRIGIDA
<i>léé</i>	LEGEM	<i>phéski</i>	PISCO	<i>awém</i>	HABEMUS
<i>réé</i>	REGEM	<i>padéna</i>	PATELLA	<i>berméé</i>	VERMICULUM
<i>phéra</i>	PIRA	<i>phéus</i>	PILOS	<i>séba</i>	CEPA
<i>améla</i>	AMIGDALA	<i>kandéla</i>	CANDELA	<i>trénde</i>	TENERUM
<i>séda</i>	SETA	<i>kuréja</i>	CORRIGIA	<i>séla</i>	CILIA
<i>munéda</i>	MONETA	<i>phés</i>	PENSUM	<i>léngwa</i>	LINGUA

Els únics exemples que trobem a les nostres llistes fent excepcionalment *é*, són : *méstre* MAGISTRUM, *suléé*² SOLICULUM, *véu* NIVEM, *kabéste* CAPISTRUM.

1. Així, per exemple, no sabem si en els exemples que cita hi hem de veure una transcripció fonètica o una ortografia usual. Per més que en la pàg. 144 declara no ocupar-se de petites modalitats fonètiques que dintre de la vall distingeixen uns dialectes d'altres, les grafies de *v* al costat de *b*, i les anotacions de vocals obertes i tancades ens uns casos, i en altres sense indicació de qualitat, ens desorienten sovint.

2. Aquest exemple, com pot veure's (comp. § 7), té tots els aires d'ésser pres del francès.

Hem multiplicat els exemples de tractament de é, i el mateix fem amb la è, per si poden contribuir a la solució del problema de les é tòniques del català, suscitat i plantejat per en P. Fabra¹.

3.		è	
<i>bēs̄pa</i>	VESPA	<i>mēr̄la</i>	MERULA
<i>ēkgwa</i>	EQUA	<i>audēē</i>	AVICELLUM
<i>sēgi</i>	SECO	<i>bēr̄mē</i>	VERMEM
<i>hyēs̄tra</i>	FENESTRA	<i>sēr̄p</i>	SERPEN
<i>jēdra</i>	HEDERA	<i>lēbē</i>	LEPOREM
<i>glēiza</i>	ECCLESIA	<i>mējē</i>	MEDICUM
<i>sēu</i>	COELUM	<i>serbēē</i>	CEREBELLUM
<i>dimēr̄kles</i>	DIE + MERCURII	<i>martēē</i>	MARTELLUM
<i>pēira</i>	PETRA	<i>nibēu</i>	* LIBELLUM
<i>sēt</i>	SEPTEM	<i>tēsta</i>	* TESTA
<i>hēs̄ta</i>	FESTA	<i>fēr̄</i>	FERRUM
<i>ēr̄ba</i>	HERBA	<i>mēu</i>	MELE
<i>dēs̄</i>	DECEM	<i>pēu i pē</i>	PEDEM
<i>bedēē</i>	VITELLUM	<i>sēr̄n</i>	CERNIT
<i>tēra</i>	TERRA		

4. Quan, en canvi, la é apareix seguida d'una consonant nasal, se pronuncia è :

<i>sēmē</i>	SEMEN	<i>rēm</i>	REM	<i>jēndrē</i>	GENERUM
<i>awēns</i>	ADVENTUS	<i>setēmē</i>	SEPTEMBER	<i>nuēmē</i>	NOVEMBER
<i>bēmē</i>	VENTER	<i>sēt</i>	CENTUM	<i>sēmē</i>	SEMEN
<i>dēm̄t</i>	DENTEM	<i>simēm̄t</i>	CEMENTUM	<i>diwēndrēs</i>	DIE VENERIS

5. ò

La ò també se'ns presenta oberta :

<i>rōda</i>	ROTA	<i>kōē</i>	COLLUM	<i>askōla</i>	SCHOLA
<i>lansō</i>	LINTEOLUM	<i>plō</i>	PLOVET	<i>kōrda</i>	CORDA
<i>pōnt</i>	PONTEM	<i>pōrta</i>	PORTA	<i>ōs</i>	OSSUM
<i>pōrk</i>	PORCUM	<i>hōnt</i>	FONTEM	<i>kōs</i>	CORPUS

1. *Revue Hispanique*, vol. XV, pàg. 9 i segs. — *Gramàtica de la Lengua Catalana*. Barcelona, 1912. Pàg. 455 i segs.

6. La ó, en canvi, com ja fa observar B. Schädel¹ com a cosa general per la vall, se tramuda en ú en el nostre dialecte:

<i>púé</i>	PULLUM	<i>súrt</i>	SURDUM	<i>kúde</i>	CUBITUM
<i>únké</i>	AVUNCULUM	<i>kulúm</i>	COLUMBUM	<i>lúp</i>	LUPUM
<i>búka</i>	BUCCA	<i>kalú</i>	CALOREM	<i>kulú</i>	COLOREM

Però, en ço que toca al parlar de Canejàn almenys, no podem admetre la seva declaració que «Devant une nasale qui en roman se trouvait à la finale, mais aujourd'hui amuë, apparaît *ũ*»², car ni la nasal pot qualificar-se avui d'«amuë», ni amb tot i existir nasalitza propiament la vocal precedent. Ço que esdevé és, no la nasalització de la vocal, sinó la velarització pura de la nasal *n*, que torna *ñ*:

<i>karbún</i>	CARBONEM	<i>kutún</i>	fr. <i>colon</i>
<i>karayún</i>	fr. <i>crayon</i>	<i>kansún</i>	CANTIONEM
<i>aglán</i>	GLANDEM	<i>kanún</i>	fr. <i>canon</i>
<i>lán</i>	LANA	<i>kaneján</i>	<i>Canejàn</i> , etc.

7. De les consonants, llevat del cas de *-n > -ñ*, que acabem d'anotar, mereixen consideració especial les palatalitzades de fi de mot i les labials intervocàliques.

Les finals romàniques *-LL* d'un costat i de l'altre els nexes *C'L*, *-L + i*, etc., els quals en català donen *l̥* o *i̥* segons els dialectes³, semblen esdevenir respectivament el sò africacat *é* i el fricatiu *l̥*:

<i>bedéé</i>	VITELLUM	<i>audéé</i>	AVICELLUM
<i>púé</i>	PULLUM	<i>martéé</i>	MARTELLUM
<i>kóé</i>	COLLUM	<i>múé</i>	MOLLE
<i>serbéé</i>	CEREBELLUM	<i>ařastéé</i>	RASTELLUM
<i>gwéł</i>	OCULUM	<i>ǰúł</i>	GENUCULUM
<i>bořół</i>	VERUCULUM	<i>púł</i>	*PEDUCULUM
<i>bermíł</i>	VERMICULUM	<i>anúł</i>	ANNUCULUM
<i>trabáł</i>	*TREPALIUM	<i>batáł</i>	*BATTACULUM

1. *Romania*, XXXVII, pàg. 144 i segs.

2. *Ibid.*

3. V. darrerament P. Fabra; *Gramática*, pàg. 479 i segs.

Amb el fenomen de la primera serie d'exemples concorda igualment la -r, que dona per consegüent també -r: ¹

<i>kuyác</i>	COGNATUM	<i>jubentüé</i>	JUVENTUTEM
<i>bertác</i>	VERITATEM	<i>nebòé</i>	NEPOTEM
<i>séé</i>	SITIM	<i>paréé</i>	*PARETEM
<i>hikác</i>	*FIGICATUM	<i>pasác</i>	part. *PASSARE

8. S'ha de fer observar, però que els fonemes consignats sols se produeixen en les formes del singular; en les formes plurals la -é torna -t (+ s) i la -l se tramuda en -l (+ s). Així tenim, doncs:

Sg. <i>bedéé</i>	Pl. <i>bedéts</i>	Sg. <i>kuyác</i>	Pl. <i>kuyáts</i>
» <i>púé</i>	» <i>púts</i>	» <i>bertác</i>	» <i>bertáts</i>
» <i>kòé</i>	» <i>kòts</i>	» <i>nebòé</i>	» <i>nebòts</i>
» <i>serbéé</i>	» <i>serbéts</i>	» <i>paréé</i>	» <i>paréts</i>
» <i>boṛóḷ</i>	» <i>boṛóḷs</i>	» <i>púḷ</i>	» <i>púḷs</i>
» <i>berméḷ</i>	» <i>berméḷs</i>	» <i>aníḷ</i>	» <i>aníḷs</i>
» <i>trabáḷ</i>	» <i>trabáḷs</i>	» <i>batáḷ</i>	» <i>batáḷs</i>
» <i>júḷ</i>	» <i>júḷs</i>	» <i>gwéḷ</i>	» <i>gwéḷs</i>

9. Aquí hem de tenir compte de l'article determinat en les seves múltiples variants. Resta cosa sabuda que un dels trets específics del gascó és la conversió de la -LL- en r ². De consegüent la forma femenina de l'article deu sonar *éra* < ILLAM, i així és efectivament en l'aranès. Si volguéssim determinar i filiar les formes diverses del masculí en els dialectes gascons, potser ens embrancaríem en qüestions prou difícils per ésser tractades amb

1. Comp. *Atlas linguistique de la France*, entre altres, les cartes següents: 11, *agneau agneaux*; 219, *cerveau*; 252, *château*; 328, *Empoigner par le cou*; 533, ... *m'a fait saigner du nez*; 638, *genou, genoux*; 822, *marteau*; 890, *mur*; 932, *cil, yeux*; 938, *oiseau*; 1374, *J'ai mis un verrou*; 1376, *vert*; 1387 AB. ... *aussi vieux que moi*.

2. V. Luçhaire, *loc. cit.* — Darrerament, i a base d'una classificació minuciosa dels materials que ofereix l'*Atlas linguistique de la France*, ha determinat les aries geogràfiques d'aquest fenomen, i dels altres que especifiquen el gascó, Fritz Fleischer, *Studien zur Sprachgeographie der Gascogne*, Halle, 1913.

massa lleugeresa¹. Cenyim-nos a consignar que la consonant final de la forma masculina sofreix quasi tantes variacions com sons diferents presenten les inicials dels substantius que determina². Exemples:

Formes del femení

<i>er abèla</i>	l'abella	<i>ez abèles</i>	les abelles
<i>er àigwa</i>	l'aigua	<i>era imàje</i>	l'imatge
<i>era garia</i>	la gallina	<i>ez gariès</i>	les gallines
<i>era múska</i>	la mosca	<i>ez múskes</i>	les mosques

Segons els exemples, tenim la vocal elidida (*era* > *er*) davant altra vocal igual del mot següent. En canvi, l'elisió no té lloc quan la vocal és diferent o el mot comença per consonant. Les formes *ez*, i segons els casos també *es*, continúen probablement *eres, amb perdua de la *ε* per raó de la seva posició proclítica.

Formes del masculí

I. <i>eĵ autá</i>	l'altar	II. <i>ez autás</i>	els altars
2. <i>eĵ ánje</i>	l'àngel	12. <i>ez ánjes</i>	els àngels
3. <i>eĵ arlòje</i>	el rellotge	13. <i>eĵ arástúe</i>	el rostoll
4. <i>eĉ cibáu</i>	el cavall	14. <i>e cibáus</i>	els cavalls
5. <i>eĉ ormáje</i>	el formatge	15. <i>eĉ iim</i>	el fum
6. <i>ek kán</i>	el gos	16. <i>es kás</i>	els gossos
7. <i>en náp</i>	el nap	17. <i>es náps</i>	els naps
8. <i>el líri</i>	el liri	18. <i>es pès</i>	els peus
9. <i>et saumèt</i>	l'ase	19. <i>es saumèts</i>	els ases
10. <i>eĵ fwét</i>	la xurriaca		etc., etc.

1. No sembla pas mancar ben bé de fonament l'apreciació de B. Schädcl (*Romania*, XXXVII, pàg. 149) quan s'inclina a veure una continuació de l'IPSE en la forma *éz* (*éz òme = l'home*), que, per altra part, com pot veure's pels exemples que aduim, no posseïx el nostre dialecte. Falta encara més estudi per decidir-se. L'investigació de F. Fleischer que acabem de citar, amb tot i dedicar llargs paràgrafs a l'article gascó (pàgs. 114 i segs.), no planteja pas el problema.

2. Aquest fet ja el fa constar en general Schädcl (*loc. cit.*, pàg. 149), i el reproduïx per al gascó F. Fleischer, *op. cit.*, pàg. 114.

10. La llista que acabem de transcriure no'ns ofereix pas la mateixa uniformitat que la de les formes femenines ¹. L'article masculí en el singular ens dóna en termes generals dos reflexes : un de palatal, fixe, de valor fonètic que podríem nomenar propi, i un que, a més de no ser palatal, adapta part de la seva fonètica al fonema de la paraula següent. La forma palatalitzada es presenta davant vocal, l'altra davant consonant. Comparin-se els casos 1, 2, 3, 5, 13, 15, amb els núms. 4², 6, 7, 8, 9², 10. Els exemples 5 i 15, i altres que podrien aduir-se, són de compromís lingüístic i demanen un breu comentari. Els substantius de l'un i l'altre tenen etimològicament una consonant : *FORMATICUM (5), FUMUM (15); la qual, segons regla general, torna *h* en els dialectes gascons (Luchaire, *loc. cit.*, pàg. 202; Suchier, *Grundriss*, pàg. 757), tant més fortament aspirada com més un s'apropa als Pireneus (Zauner, *Zur Lautgeschichte des Aquitanischen*, citat per Fleischer, *op. cit.*, pàg. 46) ³. Aquesta darrera observació concorda perfectament amb el parlar de Canejàn, la *h* del qual té una intensitat notable. Així, doncs, ço que teòricament podria esperar-se atenent-nos al principi establert, seria *çh *hormájç*, *çh *hüm*; fenomen molt poc allunyat d'un impossible fisiològic de parla. En canvi, aquests mots que sense l'article sonen regularment *hormájç*, *hüm*, perden, quasi necessàriament, l'aspiració a l'ajuntar-se a l'article. I influència encara innegable de la consonant aspirada, vivent en la consciència del subjecte que parla, desapareguda sols circumstancialment, és el fet de l'ensoradiment consonàntic de l'article traduït en *éç* en compte de *éj* que tenim en els altres casos.

1. Com que no tenim a mà l'estudi de A. Luchaire *Remarques sur l'article défini en gascon* (*Revue de Gascogne*, XIX), ni disposem de la col·lecció sencera de la *Revue de Langues Romanes* per consultar-hi els treballs apareguts en 1903, no sabem fins a quin punt les observacions següents concordaran amb les que allí puguin haver-hi exposades.

2. L'assimilació de la *t* final a la consonant següent no pot ocórrer sense perdre la primera el seu caràcter. Amb les altres consonants una tancadura és possible, ço que no pot concebre's tractant-se d'una *s*.

3. Una lletra del 1.^r de novembre de 1913 del nostre benivolgut amic i col·laborador entusiasta Mn. Josep Condó, de Salardú, ens instrueix sobre l'ortografia aranesa i ens fa la següent observació : «La *h*, al centre de la Vall, no té pronunciació, encara que a Bossost, Bausen, Les i Canejàn és fortament aspirada, atansant-se a la *j* castellana.»

II. Ambdúes formes, si bé ens semblen identificades amb una mateixa arrel etimològica, creiem, no obstant, que pertanyen a diferents períodes històrics. Més amunt (§ 7) hem comprovat l'evolució normal de -LL en *é*. Les formes *éj* (< *eé* davant vocal) no són, doncs, altra cosa que un exemple més per afegir a la llista (ILLUM > *éé*, *éj* + vocal).

En quant a les altres, *ék*, *én*, *él*, *et*, *éf*, etc.¹ (segons la naturalesa de la consonant inicial immediata), pensem que, tot i essent atribuïbles al llatí ILLUM, tenen com a font immediata un *et*. I, efectivament, una *d* (*t*) corresponent a la -LL final llatina ja apareix esporàdicament en els textos gascons del segle XII : *ed* (*et*) ILLUM, *saied* SIGILLUM². Ara la qüestió es complica si es preté determinar la relació que pugui haver-hi entre *et* i *eé*. ¿És l'etapa més antiga *eé* o *et*? A jutjar per ço que diuen els textos³, la resposta cau a favor de *et*. Però llavors caldria preguntar com s'ha originat el «doublet» *eé* i com se comporten amb ell tota la família de mots pertanyents a la rúbrica. Davant del reflexe *é* que obtenim per la *r* final (§ 7), ens inclinem a creure que realment la forma *et* és la més antiga i la que's conserva únicament en la posició esmentada (§ 10). La modalitat *é*, en canvi, és una etapa posterior assolida probablement mitjançant un *mouillement* de la -*t*. Observi's que la grafia *g* (*ig*) no sovinteja en els documents fins dos segles més tard que la *t* (*d*)⁴. L'explicació pel canvi de -*t* en -*é* que acabem d'indicar, apuntada per G. Millardet⁵, la dona com a segura F. Fleischer en el seu llibre (pàg. 56).

12. Partint d'aquest fet (ILLUM > *et*), resten les variants del plural *éz*, *és*, *e* (11, 12, 14, 16, 17, 18, 19), que admeten una explicació plausible : serien la reducció d'una consonant africada (*tz*, *ts*) a la fricativa corresponent (*z*, *s*). Això suposant la formació del plural *ets* (*etz*) segons el singular *et*, cosa que per altra part

1. Les transcripcions de l'*Atlas Linguistique de la France*, de Gilliéron, *ék*, *éb*, *éd*, *ég*, *él*, *ém*, *ép* (Cf. Fleischer, *loc. cit.*, pàg. 114), concorden amb les nostres.

2. Suchier : *Grundriss*, I, pàg. 757. — Luçaire : *Recueil de textes de l'ancien dialecte gascon*. Paris, 1881, citat per Suchier, *ibid.*, 757 i 766.

3. V. Suchier, *ibid.*, pàg. 757.

4. V. Suchier, *ibid.*, pàg. 757.

5. *Études de dialectologie landaise*. Toulouse, 1910. Pàg. 166 i segs.

no està pas demostrada. En canvi no cal oblidar la particularitat, més amunt (§ 8.) consignada, que les formes plurals en general no's palatalitzen (sg. *kabál*, pl. *kabáls*); i, atenent-nos a això, creiem més raonat admetre les formes plurals del nostre article com a derivades directament del llatí *ILLOS* > *els*¹ > *es* (*ez*).

13. La bilabial antiga *b*, producte de la confusió de *b* i *v*², es canvia en *w* en el dialecte de Canejàn:

<i>awém</i>	HABEMUS	<i>lewá</i>	LAVARE
<i>nwéme</i>	NOVEMBER	<i>láwi</i>	LAVO
<i>awéns</i>	A(D)VENTUS	<i>lawám</i>	LAVAMUS
<i>diwéndres</i>	DIE-VENERIS	<i>nowánta</i>	(NOVEM) NONAGINTA
<i>gráwa</i>	*GRAVA	<i>iwérn</i>	HIBERNUM
<i>klawá</i>	der. CLAVEM	<i>bewém</i>	BIBIMUS
<i>uéwe</i>	der. NIVEM	<i>salíwa</i>	SALIVA

Posem de relleu aquest fenomen, que's repeteix en el parlar gascò d'Armagnac³ malgrat el veïnatge del bearnès, tant distint de l'un i de l'altre fins en altres conceptes⁴.

P. BARNILS

1. La perda de *l* davant de *s* sovinteja molt. Comp., per exemple, entre altres: Suchier, *Grundriss*, I, pàg. 733, pel francès, i Barnils, *Die Mundart von Alacant* (Biblioteca Filològica de l'Institut de la Llengua Catalana, II) Barcelona, 1913, pàg. 66 i segs. § 156.

2. Vegi's ja Luçaire, *Etudes*, pàg. 202.

3. Cf. Suchier, *ibid.*, pàg. 757.

4. *Ibid.* — Cf. també Fleischer, *loc. cit.*, pàg. 34.

BIBLIOGRAFIA

FRITZ KRUEGER : *Sprachgeographische Untersuchungen in Languedoc und Roussillon*. Hamburg, 1913. Extret dels volums III - V de la *Revue de Dialectologie Romane*. 195 pàgs. i dos mapes.

Veus-aquí el treball complet del Dr. Krueger, que ja coneixíem en part per haver sigut presentades les primeres quaranta pàgines com a memòria a l'Universitat de Giessen. Tota vegada que sobre aquesta ja tenim apuntades algunes notes en els *Estudis Universitaris Catalans* (1913), consignarem aquí sols unes poques observacions referents als paràgrafs que la segueixen.

§ 93 - 108. L'autor s'ocupa llargament dels diferents sons corresponents a la -A que presenten les localitats. Donada l'ordenació i mètode que segueix no sols aquí sinó en tota la seva obra (v. § 2), se fa difícil seguir-lo en les seves exposicions. Amb tot, no podem menys que lloar-li el bon sentit que demostra no fent cabalístiques aventurades sobre l'evolució històrica d'aquesta vocal final. Entre'ls diferents fonemes sortits de la -A s'hi consignen la ρ i la ϱ que el Sr. Krueger dóna com a etapes immediata i posterior respectivament (§ 105), afegint que la velarització de -A ha tingut els seus principis a la fi de mot i del grupo d'expiració (-A/), introduïnt-se després en els casos de menys tonicitat (-A...). No discutirem les teories, però sí que'ns permetrem remetre'ns a nostre *Die Mundart von Alacant* (pàg. 24 s.), on fets dialectals ens orienten cap a principis més versemblants.

§ 185. Davant l'afirmació que en català no hi hà metàtesi de r , cal fer observar que un exemple almenys, *krába* < CAPRA, és la pronunciació regular del català occidental extrem. Si en canvi es diu *phbre* en lloc de **phbe*, manca precisar fins a quin punt aquest mot es un ver reflexe popular.

§ 206. Afegim una reminiscència eloqüent de l'evolució *ir* < TR que trobem encara en els mots *pairastre*, *mairastra* (derivats de PATREM, MATREM) freqüents sobre tot en el català occidental. (Vegi's nostre treball ja citat. § 130.)

§ 209. No creiem que la forma *dumènjè* sigui un desplaçament

de *diuimènje amb perdua de *i*. Si tenim en compte que la *o* àtona es converteix fàcilment en *u* (§ 77), ens explicarem molt bé el canvi del DO- de DOMINICU, i ens hi afermarem tenint en compte que els valencians encara conserven el *domènje*. En canvi creiem que la forma catalana central *diuimenge* representa un compromís entre *dumènje* i el *di-* dels altres dies de la setmana.

§ 296 segs. El darrer capítol, destinat a la lexicologia, ens fa l'efecte de contenir algunes inexactituds. Sobre tot quan se tracta del lèxic d'una llengua, creiem que és quan més el filòleg ha de dominar-la per no ésser víctima de falses interpretacions o equívocs de part dels subjectes. Així, per exemple, ens susciten dubtes sobre llur precisió les respostes : *urtulá* (fr. *jardinier*); *ánu* (fr. *maître*); *kánti*, *énsát*, *sitrél* etc. (fr. *la cruche à huile*); *eskúmbre*, *granèje* (fr. *balai*); *sistiél*, *panèje* (fr. *panier*); *rúbeló*, *kuriòles* (fr. *champignon*); *énsiám* (fr. *laitue*), etc. Al fer aquestes observacions no dubtem de l'escrupulositat del Sr. Krueger: sols consignem errors en què, tractant-se del català, pot fàcilment incorre un autor estranger.

Altrament, el llibre del Dr. Krueger és ben interessant per a la nostra dialectologia, car ens precisa una serie de criteris que separen el català del llenguadocià en la part occidental, completant així els materials i els llocs representats en l'*Atlas linguistique de la France* de J. Gilliéron. El treball del Sr. Krueger, en el qual, sigui dit de passada, trobem a faltar una llista-resum dels resultats obtinguts, acaba l'obra d'assenyalament de frontera lingüística començat per K. Salow : *Sprachgeograph. Untersuchungen über den östlichen Teil des Kat. Lang. Grenzgebietes* (Halle, 1912), l'obra del qual donà a conèixer A. Griera en l'*Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans* (Barcelona, 1911-12). — P. B.

MN. PERE PUJOL : *Documents en vulgar dels segles XI, XII & XIII procedents del bisbat de la Seu d'Urgell*. (Vol. I. de la «Biblioteca Filològica» de l'*Institut de la Llengua Catalana*. Barcelona, 1913.)

Es aquesta una col·lecció de documents ben interessants per a l'estudi de la llengua. I ho és més encara per tractar-se d'un recull de textos procedents d'un mateix bisbat que tant poden contribuir a l'aclariment de l'història dels nostres dialectes que en sos principis graviten cap als centres eclesiàstics, com han provat darrerament els filòlegs. L'escrupulositat amb què ha procedit l'autor de la publicació és una garantia de seguretat per als materials que se'n treguin. Sols hi ha uns pocs casos en que s'ocorre el dubte respecte de la vertadera interpretació del manuscrit, per exemple : el *ferreu* del doc. X, 4; el *dexelanets* del doc. XV, 11; el *sabeu* del doc. XV, 55; el *nos* del doc. XXI, 3; el *uos* del doc.

XXII, 1; llevat de petites mutilacions que presenten algunes altres lletres, el vertader valor de les quals, però, ja restableix fàcilment el bon sentit.

La col·lecció de documents va compresa entre un pròleg ben orientador i un índex-vocabulari. Es de doldre que, en l'últim, l'autor se descuidés de consignar-hi tota una sèrie de mots ben interessants. En altres col·leccions que publiqui destinades principalment a materials d'estudi, ens permetem recomanar-li que no'n deixi cap, per insignificant que sembli, i que, en canvi, anoti totes les formes d'un mateix verb aplegades sota'l corresponent infinitiu. — P. B.

MANUEL DE MONTOLIU : *Estudis etimològics catalans. (Estudis Universitaris Catalans, VI. Barcelona, 1912.)*

Com indica l'epígraf, se tracta d'una col·lecció de paraules i expressions l'origen etimològic de les quals l'autor procura explicar-nos. Esperarem la publicació dels fascicles següents per ocupar-nos-en. — P. B.

PERE BARNILS GIOL : *Die Mundart von Alacant. Beitrag zur Kenntnis der Valencianischen.* (Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Doktorwürde der hohen philosophischen Facultät der vereinigten Friedrichs-Universität Halle-Wittenberg.) — Halle a. S., 1913.

Aquest opúscol, que forma part de la Biblioteca filològica de l'Institut de la Llengua catalana, és un estudi fonètic i morfològic del català de la província d'Alacant i en especial del parlar de la ciutat d'Elx. Els materials utilitzats per a la seva redacció foren recollits per l'autor mateix en una excursió feta durant el setembre de l'any 1911, en la qual visità Elx, Alacant, Tibi, Xexona, Vilajoyosa, Alcoy, Cocentaina, Tàrbena, Callosa, Benissa, Parcent, Pego, la vall de Gallinera, Bocairent, Benejama, Biar, Petrel, Monóvar, Pinós, Novelda, Crevillent i Guardamar, i tingué avinentesa d'interrogar individus de Denia, Benilloba, Onil, Agost i Santa Pola. Escrita aquesta obra per ésser presentada com a memòria doctoral a la Facultat de Filosofia de Halle, l'autor no es limita a estudiar-hi els fets pels quals els parlars sud-valencians se separen del català de Barcelona, sinó que fa l'exposició completa del llur vocalisme i consonantisme; però té prou compte de remarcar ben bé els fets característics de l'alacantí, els quals reuneix en una llista al final de la primera part, dedicada a la fonètica. (§ 204, Schlussergebnis.)

Donat l'interès que té per a nosaltres la coneixença dels diferents dialectes i varietats de la nostra llengua i atesa la circums-

tancia que molts dels nostres col·laboradors es troben privats de llegir l'original alemany, creiem escaient de donar ací l'enumeració completa d'aquells fets segons apareixen descrits en l'obra d'En Barnils.

Heus-aquí en primer lloc els fets comuns a tots els parlars del territori estudiat:

Les dues vocals *a* i *e* àtones es mantenen distintes (pron. *a*, *e*), contràriament a ço que s'esdevé en el dialecte central, on ambdués són pronunciades *e*; anàlogament, la *o* àtona no ha tornat *u* com en barceloní: *jelár* b. *jelá* GELARE, *kavál* b. *kebál* CABALLUM; *plorár* b. *plurá* FLORARE, *suár* b. *suá* SUDARE. (§ 20.)

v i *b* se mantenen distintes, la primera (provinent de *v* o de *B* intervocàlica) labio-dental, la segona (provinent de *B* no intervocàlica o de *P* intervocàlica) bilabial: *bó* b. *bó* BONUM, però *vent* b. *bén* VENTUM; *karbó* b. *kerbó* CARBONEM, però *konvé* b. *kumbé* CONVENIT; *lòba* b. *lòbe* LUPA, *nebót* b. *nebót* NEPOTEM, però *ovéla* b. *ubéle* OVICULA, *oliva* b. *ulibe* OLIVA, *fáva* b. *fábe* FABA, *estáva* b. *estábe* STABAT. (§§ 40, 43, 44, 78, 82, 83, 161, 163.)

A la *j* del barceloní (provinent de *J*, *G* davant *E* o *I*, *D* + *ÿ*, etcètera) els dialectes sud-valencians oposen *ĵ*: *ĵáume* b. *jáume* JACOBUM, *ĵún* b. *jún* JUNIUM, *maĵór* b. *mejó* MAJOREM, *ĵinér* b. *jené* JENUARIUM, *ĵevól* b. *jenól* GENUCULUM, *ĵéndre* b. *ĵéndre* GENERUM, *márĵe* b. *márĵe* MARGINEM, *ánĵel* b. *ánĵel* ANGELUM, *ĵornál* b. *jurnál* DIURNUM + ALE, *róĵa* b. *róĵe* RUBEA, *laúĵer* b. *leuĵé* LEVIARIUM. (§§ 51, 62, 63, 80, 85, 98, 109, 171.) Amb aquesta *ĵ*, així com amb la seva *z* (de *s* intervocàlica) l'alacantí se separa netament del valencià central, que ha reemplaçat aquestes dues consonants sonores per les sordes corresponents *é*, *s*.

La *r* final no desapareix mai de la pronunciació, com s'esdevé en el barceloní en una infinitat de paraules: *flór* b. *fló* FLOREMA, *segúr* b. *segú* SECURUM, *ĵinér* b. *jené* JENUARIUM, *kantár* b. *kantá* CANTARE, *avér* b. *ebé* HABERE, *dormír* b. *durmí* DORMIRE. (§ 201.) Anàlogament, els nexes *lt* i *nt* finals són pronunciats *lt* i *nt*, no *l* i *n* com en barceloní: *mólt* b. *mól* MULTUM, *vent* b. *bén* VENTUM. (§ 187.) En canvi, *rn* final es troba reduït a *r*: *fór* b. *fórn* FURNUM, *ivér* b. *ibérn* HIBERNUM. (§ 198.)

La *đ* intervocàlica catalana (provinent de *T*) es troba totalment suprimida: *seá* b. *séde* SETA, *róa* b. *róde* ROTA, *vía* b. *bíde* VITA, *kaéna* b. *kedéne* CATENA, *lauraór* b. *leuredó* LABORATOREM, *poér* b. *puđé* POTERE, *nebóa* b. *nebóde* NEPOTA, *naár* b. *neđá* NATARE, *naál* b. *neđál* NATALEM, *kaira* b. *kedíre* CATHEDRA, *maúr* b. *međú* MATURUM. (§ 86.) Com a conseqüència d'aquesta supressió: -ATA > -aa > *á* (§ 7): *esprá* b. *bespráde* VESPER + ATA, *kansalá* b. *kenšeláde* CARNE SALATA, *ká* b. *káde*. En alguns mots trobem, anàlogament, la supressió de *g* catalana intervocàlica (provinent de *C*): *ĵuár* b. *jugá* JOCARÉ, *letúa* b. *letúge* LACTUCA, *aúla* b. *egúle* ACUCULA

(§ 103). La supressió de *ř* intervocàlic (§ 90) no és cap caràcter distintiu de l'alacantí respecte al català central, com ho proven *řéř* RATIONEM, *řéř* SATIONEM, *tiř* TITIONEM, *etiá* AD + TITIU + ARE, *puá* PUTEU + ARE, etc. El català central, però, presenta s pron. z en el sufixe -ITIA, mentre que l'alacantí conserva la forma -ea: *řikéa* b. *řikéze*, *veléa* b. *beléze*.

Darrera de vocal *bl* i *gl* són pronunciats amb *b* i *g*, i no amb *bb* i *gg* com en el dialecte central: *dóble* b. *dóbble* DUPLUM, *diáble* b. *diábble* DIABOLUM, *sigle* b. *siggle* SÆCULUM. (§§ 122, 126, 139.)

L'alacantí està en oposició amb el dialecte central en el tractament de la *é* del llatí vulgar (< ē, ȳ del llatí clàssic), la qual aquest canvia regularment en *è* i aquell conserva (d'acord amb els restants parlars valencians i els parlars occidentals de Catalunya): *krésta* b. *kréste* CRISTA, *ovéla* b. *ubéle* OVICULA, *estrét* b. *estrét* STRICTUM, *sék* b. *sék* SICCUM, *sép* b. *sép* CIPPUM, *frét* b. *frét* FRIGIDUM, *trés* b. *trés* TRES, *monéa* b. *munéde* MONETA, *négre* b. *négre* NIGRUM, *kréu* b. *kréu* CREDET, *téla* b. *téle* TELA, -*ea* b. -*eze* -ITIA, -*ét* b. -*ét* -ITTUM, -*ér* b. -*é* -ERE. Segons En Barnils, l'alacantí se separaria també del dialecte central en el tractament de la *é* del llatí vulgar (< ē, æ del llatí clàssic), la qual conservaria regularment, mentre el barceloní ofereix *é* o *è* segons els casos: *é* > *è* davant *u* provinent c, d, *ř*, l, *ndr* (< n' r), *r* + consonant no labial, *t* < pt; i *é* > *è* en els altres casos. Però dels materials recollits per En Barnils mateix, sembla poder-se treure que aquell dialecte va, en aquest punt, més aviat d'acord amb el barceloní que no pas se'n separa. En efecte dels setze exemples de *é* > *è* donats per En Barnils (§ 2), dotze es troben dins el cas I (i tenen per tant igualment *é* en barceloní): *déu* DECEM, *peu* PEDEM, *mel* MELLE, *fel* FEL, *jél* GELUM, *sél* COELUM, *téndre* TENERUM, *téřa* TERRA, *iver* < *ivern* HIBERNUM, *infer* < *infern* INFERNUM, *aubérta* APERTA, *sét* SEPTEM. Dels restants mots amb *é* < *è* que figuren en el vocabulari, dotze en nombre, vuit es troben igualment dins el cas I: *préu* PRETIUM, *řéndre* GENERUM, *divéndres* DIE VENERIS, *deféndre* DEFENDERE, *řéř* FERRUM, *mérta* MERULA, *téřs* TERTIUM, *ubéřt* APERTUM. Prescindint de *setembre* i *dezembre* mig-savis, tenim en total sis mots amb *é* < *è* contra la regla barcelonina cas II: *sént* CENTUM b. *sén*, *érba* HERBA b. *érbe*, *avéspra* VESPA b. *béspe*, *véspra* VESPERA b. *véspre*, *řebra* FEBRE b. *řebre*, *valént* VALENTUM b. *belén*. Però, davant d'aquests sis mots, n'hi ha una trentena amb *é* < *è*, d'acord amb aquella regla: *alégre* *ALECRUM, *déřt*, *déu* DEUM, *dimékřes*, *éřwa* EQUA, *finéřtra*, *konvé* CONVENIT, *konvéřt*, *lébre* LEPOREM, *méře* MEDICUM, *pédra*, *téřs* TEMPUS, *véřt*, etc., -*méřt* -MENTUM, -*él* -ELLUM, -*éřa* -ELLA.

Com a fenòmens limitats a una part del territori estudiat, remarquem:

El canvi de *ou* en *áu*: *báu* BOVEM, *náu* NOVUM i NOVEM, *áu* OVUM. (§ 12.)

L'anteposició de *i* al sò de *e* (com al Camp de Tarragona):
káica, kíica, fêc. (§ 138.)

La reducció de *gw* a *w*: *lênwa, enwáu* en lloc de *lênghwa, enghwáu.*
 (§§ 45, 170.)

El canvi de *p* i *t* finals en les sonores corresponents davant una vocal: *sêrp*, però *la sêrb ez négra*; *phôt*, però *phôd anár.* (§§ 182, 188.)

Els canvis *l + s > lç*, *v + s > ve*: *kaválç* b. *kêbáls*, *phúnc* b. *phúns.* (§ 192.)

La *A* final, que dóna *a* a Elx i gran part del domini estudiat, dóna *e* a Alcoy, *o* a Pego, Cocetaina, &, una *a* tirant a *o* a Xexona; finalment hi ha indrets on el tractament de la *-A* depèn de la vocal accentuada: a Monóvar, Santa Pola, Rellu *a > o* si la vocal accentuada és una *ó* i *A > e* si la vocal accentuada es una *é* (*káza*, però *phórto, tēře*); a Pinós, Bocairent, *A > o* si la vocal accentuada és una *ó*, però *A > a* encara que la vocal accentuada sigui una *é* (*phórto*, però *káza, tēra*); a Petrel, *A > é* si la vocal accentuada és una *é*, però *A > a* encara que la vocal accentuada sigui una *ó* (*tēře*, però *káza, phórta*).

Cloquem la present notícia, assenyalant els següents fets morfològics:

Conservació dels plurals en *-ens* àton: *ómens, řávens, márřens*, b. *ómens, řábens, márřens.* (§ 27.)

Conservació en el plural, dels nexes *-sts, -sks*: *trists, bósks*, b. *tristus, bósks.* (En canvi: *mézos, pásos, fêcos*, i adhuc *řôřos.*) (§ 35.)

Conservació del perfet simple (Elx): *aní, digí, kantí.*

Conservació de l'imperfet en *-ra*, el qual reemplaça l'imperfet en *-és, -ís*, desaparegut: *kantára* = b. *kentés, moríra* = b. *murís.*

Conservació de les terminacions *-ám, -áu* en el subjuntiu: *kregám* b. *kregém* (però, en l'indicatiu, *kantém* b. *kentém*).

Conservació, en el subjuntiu, de les desinències *-e, -es, -en, -a*, reemplaçades regularment per *-i, -is, -in, -i* en el dialecte central: *kánte, kántes, kánten* b. *kánti, kántis, kántin; kréga, kréges, krégen* b. *krégi, krégis, krégin*. Primera persona del singular de l'indicatiu present terminada en *-e*: *kánte* b. *kántu*.

En els verb dits incoactius: *-éck, -écs, -éç, -éçen* corresponent a b. *-écu, -écs, -éç, -éçen; écka, éckes, -écka, -éçken* corresponent a b. *-éçi, -éçis, -éçin, -éçin*; i introducció de l'infixe *-ec-* en les formes arrizotòniques dels presents, en l'imperfet en *-ra*, en el gerundi, i en l'infinitiu i futur. Ex. *floreçím, florecám* b. *flurím; florecéra*, el costat de *floríra* (b. *flurís*), *floréçtre, florecént, florecétre*. Alguns verbs, incoactius en el dialecte central, són purs en alacantí. Ex: *oir ou* (b. *uéc*), *řostír řúst* (b. *řustéç*), *leřír líé* (b. *leřéc*).

Major extensió de la terminació *-k*: *múik* b. *móru, óck* b. *uécu, fúck* b. *fúju, kúlk* b. *kúlu, líck* b. *leřécu óbrik* b. *óbru, dórck* b. *dórmu, véck* b. *béç, séck* b. *sé*.

Conservació de l'accentuació primitiva en els imperfets *kreia*, *reia*, *veia*, b. *kréye*, *réye*, *béye*; *día* en lloc de *deia* b. *déye*; *féa* b. *féye*. — P. F.

LEO SPITZER : *Zur Syntax. Span. como que*. Un article sobre aquest cas sintàctic del castellà i portuguès publicat en *Zeitschrift f. rom. Philologie*, XXXVII, 730-735. Hi van exposats els diferents casos en que es presenta aquella expressió, i s'hi citen a propòsit, comentant-los, alguns exemples catalans : *fer com que*, *fer com (aquell) qui*, 732, I, ... *Com que saben que'l lladre del govern els guarda les espalles*, ... *com que de bruixes no més en corren a montanya*, 735, i altres. — P. B.

P. BARNILS : *Etudes de prononciations catalanes*. (Revue de Phonétique, III. 268-278.)

Aquest article, que propiament hauríem tingut de nomenar un *problema d'articulació catalana*, ve a ésser com l'apèndix a un altre publicat en la mateixa *Revue*, II, 50-68, amb igual epígraf que el que ara ens ocupa. Estudiades les articulacions catalanes amb el paladar artificial, va plantejar-se la qüestió següent : per a la *é* precedida de *f* (ex. *fe[r]*), la llengua toca una part més gran del paladar que quan va precedida de *b* (ex. *bé*), amb tot i no distingir l'orella diferència entre les dues vocals. A què deu atribuir-se aquesta irregularitat aparent? Al grau de tancadura i pressió de les mandíbules. Efectivament : realitzats una serie d'experiments amb saquets exploradors de cautxuc col·locats entre les mandíbules i posats en comunicació amb l'aparell inscriptor de la paraula, arribem a concloure : que la pressió mandibular soferta pels saquets exploradors és de més durada per a *fé* que per a *bé*, però en canvi l'intensitat és major per a *bé* que per a *fé*. Aquestes diferències tenen la llur explicació en la fisiologia mateixa de les consonants *f* i *b*. El caràcter *fricatiu* de *f* produeix una articulació mandibular pausada, mentre que la naturalesa explosiva de *b* la fa brusca i sobtada. I així es comprèn que la llengua, que segueix el moviment de tancament o obertura de la mandíbula inferior, toqui també una regió més o menys extensa del paladar en la producció immediata de la *é* que segueix a les consonants. La quantitat mateixa de les vocals sembla també apoiar l'explicació proposada; car, mesurada la duració de la *é* en tots els exemples trobem un mínimum de 21 centèsimes de segon per a *fé* i de 18 per a *bé*, i un màxim de 36 íd. per a *fé* contra 26 $\frac{1}{3}$ per a *bé*. A més dels 16 exemples reduïts en 6 figures amb que il·lustrem el problema, hi acompanyem una mostra de les experiències fetes amb el mateix fi, segons la pronunciació, de Mn. Antoni Alcover, constatant

que l'articulació mallorquina tendeix també a corroborar la nostra conclusió. Caldrà, no obstant, reprendre el problema i fonamentar-lo amb més experiències i individus. — P. B.

L. SPITZER : *Etymologisches aus dem Katalanischen*. (Neuphilologische Mitteilungen, 1913; pàg. 157-179.)

Aplec de notes etimològiques del català que l'autor aporta modestament com a contribucions a les *Glanures catalanes* publicades en la mateixa revista (1912) pel Sr. Tallgren. Com el llibret ha arribat tard a les nostres mans sols assenyalarem les paraules catalanes que hi són estudiades o a les quals el Dr. Spitzer afegeix una senzilla aclaració o comentari. Aquestes són : *abc, àdhuc, agre, angunia, deixatar, reva, aspra, aurat, бага vaga, barba, basarda, baluerna, barroer, brètol, apriar, boca-terrosa, botzinar, celistia, calaix, camí, canalla, caboria, car(a), carcanada, centuria, escar(a)billat, cerciorar-se, quimera, xamar, encongir, esmentar, conjuginar, guspira, cuit, esquerdar, clenxa, cap-cot, esdarnegar, endagar, dinada, dèu, ets i uts, decandir, xalar-se, amarar aixamorar, engrunar, estrugancia, farfollar, figa, folrar, fotre, agemolir-se, genació, glatir, esglab, granat, gori gori, grumeig, aliscara, arpa urpa, migranya, ardat, hereu, (anar en) orris, ambosta, enza, xangla, gicar, catau, allau, llei, llibert, enlleir-se, lleganya, llucar, desllorigar, al·lenegar, llumenera, lluna, lludriguera, maurar, maula, maldrigar, maldament, manyac, marmanyer, meuca, metzina, mirlat, migrar-se, almencos, moll, gomboldar, neguit, ubaga, oremus, ensumar, apai-bagar, pairar-se, parterir, perillar, pom, pòndol, post, ponya, de gairrell, rautar, ram, renec, redoltar, en sec, esquijit, solsament, surar, supí, aixoplugar, dròpoles tòfona, teny, dida, tosquirar, entemonir, timba, tongada, bassiva, gam, viatge, volva. — P. B.*

CRÒNICA

— El treball d'organització de les oficines del *Diccionari* començà el primer de març del present any.

— S'ha expedit a tots els col·laboradors que figuren en la *Llista* un diploma-nomenament de tals. Els qui no l'hagin rebut poden formular la corresponent reclamació, que'ls serà atesa immediatament.

— A últims d'agost començà la repartició dels *questionaris* entre'ls col·laboradors. Fins avui van distribuïts els núms. I, II, III, IV, V i VI.

— L'Oficina acusa rebut de les lletres i comunicacions dels senyors següents : D. Josep Moscardó Aparicio (Alcira-Valencia); D. Agustí Calabuig Vafió (Bocairent-Valencia); Mn. Ignasi Rovira i D. Frederic Culi Verdager (Sant Hilari Sacalm-Girona); D. Francesc Argemí (Vinaroç-Castelló); mossèn Tomàs Bellpuig i D. Francesc Mestre Noé (Tortosa-Tarragona); D. Bonaventura Riera (Barcelona); D. Vicenç Estrem (Falset-Tarragona); D. Faustí Barberà (Valencia); D. Ferràn Vives Hernández (Lliria-Valencia); D. Pere Ibarra Ruiz (Elx-Alacant); Mn. Bernardí Sastre i D. Silveri Esteve (Pego-Alacant); fra Pere Riera (La Bisbal-Girona); D. Francesc Botella (Denia-Alacant); Mn. Josep Condó (Salardú-Lleida); D. Sebastià Rahola (Cadaquers-Girona); Dr. Vicenç Serra Orvay, prev. (Iviça); D. Josep Juaneda, prev. (Mahó-Menorca); D. Joan B. Granell (Sueca-Valencia); D. Andreu Ferrer (Mitjorn Gran-Menorca); D. Felip Graugés (Estany-Barcelona); D. Emili Genís Horta (Pineda-Barcelona); D. Josep M. Cuartiella (Rosell-Castelló); D. Enric Jordà, prev. (Llagostera-Girona); D. Carles Coma (Santa Eulària-Barcelona); D. Agustí i D. Lambert Olivert (Cullera-Valencia); D. Joan B. Blancafort (La Garriga-Barcelona); D. Josep Bellver (Albaida-Valencia); D. Joan B. Valls i Maximia Alloza (Castelló); D. Macià Freixas, prev. (Andratx-Mallorca); D. Serafi Casanovas (Sort-Lleida); D. Josep Gallés (Castellersol-Barcelona); D. Anselm Castellarnau (Esterri-Lleida); D. Isidre Macabich, prev. (Iviça); D. Josep Cuatrecases (Camprodón-Girona); D. Josep

M. Rendé (Espluga-Tarragona); D. Pere Vidal (Perpinyà-Rosselló); fra Lluís Fullana (Valencia); D. Francesc Badenes (Valencia); D. Eduard Camps (Guissona-Lleida); D. Pasqual Cabedo, prev. (Tortosa); D. Pius Rivera Llena (Benabarre); D. Joan Pou, prev. (Felanitx-Mallorca); D. Rafel Cantó (Alcoi-Alacant); D. Narcís Nadal, prev. (Cassà-Girona); D. Leonci Soler March (Manresa-Barcelona); D. Francesc García (Burriana-Castelló); D. Melcior Rovira (Adzaneta-Castelló); D. Pasqual Ripollés (Alcalà-Castelló); D. Agustí Duran Sampere (Cervera-Lleida); D. Ferràn Esteve, prev. (Aitona-Lleida); D. Lluís Arumí (La Garriga); D. Andreu Alcover (Manacor-Mallorca); D. Jaume Laforga i D. Ramón Monrós (Tremp-Lleida); don Xavier de Prats (Arenys-Barcelona); D. Pere Vendrell (Martorell-Barcelona); D. Pau Queralt, prev. (Montblanch-Tarragona).

— Han entrat els següents materials lexicogràfics, que agraïm coralment : de D. Antoni Griera : una copia del diccionari valencià-castellà de M. Joaquim Sanab (meitat del segle XVIII) existent a la biblioteca Mazarina, de París; de fra Pere Riera (La Bisbal-Girona) : 1,770 paperetes extretes del primer volum del llibre *Espurnes de la llar*, d'en Ramón Vergés Paulí; de Mn. Josep Condó : una remesa d'un milenar de cèdules pertanyents al dialecte aranès; de D. Emili Genís Horta (Pineda-Barcelona): un conjunt de 1,085 cèdules; de D. Francesc Argemí (Vinaroç-Castelló): una llista de vocables característics d'aquella localitat. També han enviat plec de paperetes sobre'l llenguatge parlat o monuments escrits : D. Enric Arderiu (Lleida), D. Ramón d'Alòs (Ripoll-Girona), D. Josep M. Rendé (Espluga de Francolí) i D. Manuel de Montoliu (Barcelona). — Ultimament s'han rebut encara dues col·leccions importants : una de 3,000 paperetes de llengua escrita procedents de Mn. Josep Riera (Girona), i una altre de 4,500 de terminologia mèdica popular, remesa de D. Olaguer Miró de Manresa.

— Durant els mesos de maig, juny, juliol i agost realitzaren excursions dialectals per Lleida i pel Rosselló els Srs. Antoni Griera i Pere Barnils, a fi de donar instruccions als col·laboradors i continuar la replega de materials destinats a l'*Atlas lingüístic*.

— Han visitat aquestes oficines els senyors col·laboradors : D. Emili Genís Horta (Pineda de Mar-Barcelona); D. Josep M.ª Cuartiella (Rosell-Castelló); fra Lluís Fullana (Valencia); D. Pasqual Ripollés (Alcalà-Castelló); Mn. Pere Pujol (Ribes-Girona); Mn. Joan Pintó (Tàrraga-Lleida); don Juli Delpont (Perpinyà-Rosselló); Mn. Vicens Bosch (Fonz-Osca); D. Francesc Mestre Noé (Tortosa-Tarragona); D. Enric Arderiu (Lleida); D. Olaguer Miró (Manresa-Barcelona); Mn. Pau Queralt (Montblanch-Tarragona); don

Ramón Arqués Arrufat (Borges-Lleida); D. Eduard Estalella (Santa Coloma de Queralt-Tarragona); D.ª Irene Rocas (Llufríu-Barcelona); D. Carles Coma de Borrassés (Llussà-Barcelona); D. Sebastià Rahola (Cadaqués-Girona); fra Pere Riera (La Bisbal-Girona).

COL·LABORADORS ACTUALS

DEL DICIONARI GENERAL DE LA LLENGUA CATALANA

ALACANT

<i>Alacant</i>	D. Maruel Galbis, prev.
<i>Alacant</i>	D. Antoni Martí.
<i>Alcoi</i>	D. Rafel Cantó.
<i>Alcoi</i>	D. Tomàs Miró, prev.
<i>Altea</i>	D. Francesc Martínez Martínez.
<i>Benidorm</i>	D. Lambert Castells.
<i>Biar</i>	Rvde. Guardià del convent de Pares franciscans.
<i>Benissa</i>	Fra Rafel Ribes.
<i>Callosa de Ensarrià</i>	D. F. Berenguer Sanchis, prev.
<i>Cocentaina</i>	Fra Tomàs Filiberto.
<i>Eix</i>	D. Pere Ibarra Ruiz.
<i>Novelda</i>	D. Joan Cantó Escolano, prev.
<i>Pego</i>	D. Bernardí Sastre, prev.
<i>Pego</i>	D. Silveri Esteve.
<i>Pego</i>	D. Eduard Ortolà.
<i>Vall de Gallinera</i>	Rvde. P. Guardià del convent de Pego.
<i>Vilajoiosa</i>	D. Miquel Guardiola Domenech.
<i>Xexona</i>	D. Josep Ruano Chirivella.

ANDORRA

<i>Andorra</i>	D. Esteve Nequí Marquilló.
<i>Andorra</i>	D. Josep Elfa, prev.
<i>Andorra</i>	D. Francesc Pla.

BALEARS

<i>Alaró</i>	D. Jaume Pascual, prev.
<i>Andratx</i>	D. Macià Freixas, prev.

<i>Artà</i>	D. Llorenç Garcias.
<i>Artà</i>	D. Joan Moréy.
<i>Ciutadella</i>	D. Josep Cavaller Piris.
<i>Felanitx</i>	D. Joan Pou, prev.
<i>Formentera</i>	D. Rafel Joan, prev.
<i>Iviça</i>	D. Isidre Macabich, prev.
<i>Iviça</i>	D. Vicent Serra Orvay, prev.
<i>Lluchmajor</i>	D. ^a Antonia M. ^a Salvà.
<i>Mahó</i>	D. Joan Joaneda, prev.
<i>Manacor</i>	D. Andreu Alcover.
<i>Marratxí</i>	D. Antoni Pont, prev.
<i>Sant Cristòfol</i>	D. Francesc Camps.
<i>Sant Cristòfol</i>	D. Andreu Ferrer.
<i>Santa Maria</i>	D. Josep Calafat.
<i>Son Cervera</i>	D. Jaume Fornaris.

BARCELONA

<i>Arenys de Mar</i>	D. Xavier de Prats.
<i>Bagà</i>	D. Andreu Rovira, prev.
<i>Berga</i>	D. Bonaventura Ribera, prev.
<i>Brull</i>	D. Jaume Vilaró, prev.
<i>Cardona</i>	D. Josep Domeque, prev.
<i>Castellterçol</i>	D. Josep Gallés Malats.
<i>Centelles</i>	D. Pere Barnils.
<i>Cornellà del Llobregat</i>	D. Jaume Casas Pallerol.
<i>Igualada</i>	D. Gabriel Castellà.
<i>La Garriga</i>	D. Joan Bta. Blancafort.
<i>L'Estany</i>	D. Felip Graugés.
<i>Malgrat</i>	D. Salvador Esquena.
<i>Martorell</i>	D. Pere Vendrell Sellent.
<i>Molins de Rei</i>	D. Josep Canals Camps.
<i>Olost</i>	D. Josep Arderiu.
<i>Pineda de Mar</i>	D. Emili Genís Horta.
<i>Pobla de Lillet</i>	D. Joan Francàs, prev.
<i>Prats de Llusanès</i>	D. Josep Valls, prev.
<i>Ripoll</i>	D. Josep Gros.
<i>Sant Bartomeu del Grau</i>	D. Antoni Griera Gaja.
<i>Sant Feliu de Llobregat</i>	D. Antoni Dalmau.
<i>Sant Pere de Torelló</i>	D. Pere Ginebra.
<i>Sant Vicenç dels Horts</i>	D. Pau Modollet Sans.

<i>Santa Eularia de Puigdoriol</i>	D. Carles Coma de Borrassés.
<i>Suria</i>	D. Vifred Lladó.
<i>Terrassa</i>	D. Angel Sellent.
<i>Veciana</i>	D. Ramón Martí, prev.
<i>Vich</i>	D. Martí Genís Aguilar.

CASTELLÓ DE LA PLANA

<i>Añaneta</i>	D. Melcior Rovira.
<i>Alcalà de Chisvert</i>	Rvde. Guardià del convent de Pa- res franciscans.
<i>Alcalà de Chisvert</i>	D. Pasqual Ripollés.
<i>Burriana</i>	D. Francesc García Collado.
<i>Llucena del Cid</i>	D. Laure Hernández Negre.
<i>Nules</i>	D. Trinitari Mariner, prev.
<i>Morella</i>	D. Manuel Beti, prev.
<i>Morella</i>	D. Enric Bonet, prev.
<i>Morella</i>	D. Ramón Bruñó, prev.
<i>Onda</i>	D. Antoni Vicent Sansano.
<i>Rosell</i>	D. Josep M. ^a Cuartiella.
<i>Vilarreal</i>	D. Pasqual Cabédo, prev.
<i>Vilarreal</i>	D. Benet Traver, prev.
<i>Vinaroç</i>	D. Hilarió Claramunt.
<i>Vinaroç</i>	D. Francesc Argemí Poy.
<i>Sant Mateu</i>	D. Pasqual Ferreres García.

GIRONA

<i>Anglés</i>	D. Jaume Torrents.
<i>Cadaqués</i>	D. Sebastià Rahola.
<i>Cassà de la Selva</i>	D. Narcís Nadal, prev.
<i>Girona</i>	D. Santiago Masó.
<i>Girona</i>	D. Joan Masó Valentí.
<i>Girona</i>	D. Josep Riera Sirvent, prev.
<i>La Bisbal</i>	Fra Pere Riera.
<i>Llofriu</i>	D. ^a Irene Rocas.
<i>Olot</i>	D. Josep Garganta.
<i>Palafrugell</i>	D. Joan Linares Delhom.
<i>Palamós</i>	D. Joan Bta. Camós.
<i>Peralada</i>	D. Jeroni Gelada, prev.
<i>Puigcerdà</i>	D. Jaume Duràn Gallart.

<i>Puigcerdà</i>	D. Jaume Martí Sanjaume, prev.
<i>Sant Feliu de Guixols</i>	D. Joan Casas Arxer.
<i>Sant Hilari Sacalm</i>	D. Ignasi Rovira, prev.
<i>Sant Hilari Sacalm</i>	D. Frederic Culi.
<i>Santa Coloma de Farnés</i> ...	D. G. Iglesias d'Abadal.
<i>Ribes</i>	D. Pere Pujol, prev.
<i>Ribes</i>	D. Valentí Brisa, prev.

LLEIDA

<i>Agramunt</i>	D. Josep Comas Sorribas.
<i>Albi</i>	D. Ramón Bergadà, prev.
<i>Artesa de Segre</i>	D. Albert Aldavó Manzana.
<i>Aitona</i>	D. Ferràn Esteve, prev.
<i>Balaguer</i>	D. Marià Espar Boquer.
<i>Bellpuig</i>	D. Valeri Serra Boldú.
<i>Borges</i>	D. Ramón Arqués Arrufat.
<i>Camarasa</i>	D. Ignasi Valls Rubies.
<i>Cervera</i>	D. Agustí Duràn Sanpere.
<i>Esterrí d'Aneu</i>	D. Anselm Castellarnau.
<i>Guissona</i>	D. Josep Faus.
<i>Guissona</i>	D. Eduard Camps Cava.
<i>Guissona</i>	D. Antoni Mercader Serra.
<i>Lleida</i>	D. Enric Arderiu.
<i>Lleida</i>	D. Bonaventura Pelegrí, prev.
<i>Maldà</i>	D. Josep Porta, prev.
<i>Maldà (Sant Martí)</i>	D. Joan Baixeras, prev.
<i>Oliana</i>	D. Romàn Cusi.
<i>Oliana</i>	D. Josep Escaler Espunyes.
<i>Organyà</i>	D. Tomàs Espar, prev.
<i>Pons</i>	D. F. Montanyà Santamaría.
<i>Sèu d'Urgell</i>	D. Dot Sansa López, prev.
<i>Solsona</i>	D. Jaume Caellas, prev.
<i>Sort</i>	D. A. Serafi Casanovas.
<i>Tàrraga</i>	D. Lluís Lladó.
<i>Tàrraga</i>	D. Joan Pintó, prev.
<i>Tremp</i>	D. Ramón Monrós Fitó.
<i>Tremp</i>	D. Jaume Laforga Jové.
<i>Vilaller</i>	D. Antoni Navarro, prev.

OSCA

<i>Benabarre</i>	D. Angel Zurita Vergara.
<i>Benabarre</i>	D. Pius Rivera Llena.
<i>Castanesa</i>	D. Agustí Munich, prev.
<i>Fonz</i>	D. Vicens Bosch, prev.
<i>Fraga</i>	D. Andreu Ruiz Llussà, prev.

ROSSELLÓ

<i>Elna</i>	D. Ramón du Lacvivier.
<i>Illa de Tet</i>	D. J. Bonafont, prev.
<i>Perpinyà</i>	D. Juli Delpont.
<i>Perpinyà</i>	D. Pere Vidal.
<i>Rivesaltes</i>	D. J. Blazy, prev.
<i>La Manera</i>	D. Enric Granier-Mailly, prev.

SARDENYA

<i>Alguer</i>	D. Joan Palomba.
---------------------	------------------

TARRAGONA

<i>Esplugues de Francolí</i>	D. Josep M. ^a Rendé.
<i>Falset</i>	D. Josep M. ^a Dalmau, prev.
<i>Falset</i>	D. Vicenç Estrem Germà.
<i>Gandesa</i>	D. Joan Manyà, prev.
<i>Montblanch</i>	D. Pau Queralt, prev.
<i>Montblanch</i>	D. Joan Poblet Teixidor.
<i>Mora d'Ebre</i>	D. Daniel Serres.
<i>Reus</i>	D. Joaquim Borràs de March.
<i>Reus</i>	D. Pau Font de Rubinat.
<i>Santa Coloma de Queralt</i> ...	D. Eduard Estalella.
<i>Santa Coloma de Queralt</i> ..	D. Deogracias Martí Bofarull.
<i>Tarragona</i>	D. Agustí M. ^a Gibert.
<i>Tarragona</i>	D. Joan Ruiz Porta.
<i>Tortosa</i>	D. Francesc Mestre Noé.
<i>Tortosa</i>	D. Josep M. ^a Bertràn, prev.
<i>Tortosa</i>	D. Tomàs Bellpuig, prev.
<i>Ulldemolins</i>	D. Ramón Franquet Pamies.
<i>Valls</i>	D. Fidel de Moragas.
<i>Vendrell</i>	D. Jaume Serra.

TEROL

Calaceit ..... D. Santiago Vidiella.

VALENCIA

Albaida ..... D. Josep Bellver Pont.
Alberic ..... D. Francesc Badenes Dalmau.
Alcira ..... D. Josep Moscardó Aparicio.
Bocairvent ..... D. Agustí Calabuig Vañó.
Carlet ..... D. Josep Vanaclocha Mínguez.
Cullera ..... D. Lambert Olivert.
Gandía ..... D. Lluís Català.
Llíria ..... D. Ferràn Vives Hernández.
Olocau ..... D. Macari Zurriaga.
Ontinyent ..... Fra Lluís Fullana.
Sagunto ..... D. Joan Chabret Brú.
Sueca ..... D. Joan Bautista Granell.
Valencia ..... D. Faustí Barberà.
Valencia ..... D. Francesc Martí Grajales.
Xàtiva ..... D. Alexandre Bellver Pont.

VALL D'ARÀN

Salardú ..... D. Josep Condó, prev.

ADVERTIMENT

Preguem als nostres col·laboradors:

1. Que *no ens envii*n les cèdules soltes, separades del bloc, per no originar confusions en la feina de classificació.

2. Que escriguin les respostes amb tinta.

3. Que *no incloguin res de correspondència* en els carnets que retornen, per evitar-nos reclamacions i despeses.

4. Que si a primers de cada mes no reben el corresponent *interrogatori*, tinguin la bondat de comunicar-ho a les Oficines.

5. Que procurin informar-se bé amb les persones velles nades en les localitats, abans de donar els *qüestionaris* per contestats. *Sobretot, que el bon desig de retornar aviat els plec*s a les oficines *no sigui causa que quedin preguntes sense respondre!*

6. Que expliquin breument el sentit de les paraules o refranys que anotin, o bé que hi acompanyin el corresponent modisme castellà o francès per aclaració, si bonament el coneixen.

7. Que no descuidin de posar el *nom* respectiu de col·laborador a la primera cèdula.

8. Que tinguin la bondat de remetre'ns en el terme més breu possible els *Qüestionaris* no contestats encara.

S'acusarà rebut dels carnets corresponents a cada mes, marcant amb una *creu blava* els carnets corresponents al mes següent. L'absència d'aquesta creu en un carnet serà, doncs, senyal que el carnet del mes anterior no ha estat rebut en aquestes oficines.

LA DIRECCIÓ

ÍNDIX

	<u>Pàgs.</u>
Als lectors	3
Sistema de transcripció.	5
P. FABRA : Els mots àtons en el parlar de Barcelona.	7
P. BARNILS : El parlar «apitxat»	18
A. GRIERA : Notes sobre'l parlar d'Eivíça i Formentera.	26
M. DE MONTOLIU : Etimologies catalanes.	37
P. BARNILS : Notes sobre l'aranès	48
Bibliografia:	
FRITZ KRUEGER : Sprachgeographische Untersuchungen in Lan- guedoc und Roussillon. — P. B.	57
MN. PERE PUJOL : Documents en vulgar dels segles XI, XII & XIII procedents del bisbat de la Seu d'Urgell. — P. B.	58
MANUEL DE MONTOLIU : Estudis etimològics catalans. — P. B.	59
PERE BARNILS GIOL : Die Mundart von Alacant. Beitrag zur Kenntnis der Valencianischen. — P. F.	59
LEO SPITZER : Zur Syntax. — P. B.	63
P. BARNILS : Etudes de prononciations catalanes. — P. B.	63
L. SPITZER : Etymologisches aus dem Katalanischen. — P. B.	64
Crònica	65

Diccionari Hebreu-Llatí-Català, pel DR. FRANCESC BARJAU, professor a l'Universitat de Barcelona.

Diccionari manual Llatí-Català, pel DR. F. CRUSAT I PRATS, professor a l'Universitat de Barcelona.

Atlas lingüístic de Catalunya, Balears, Valencia, Rosselló i Sardenya.

INSTITUT HISTÒRICO-ARQUEOLÒGIC

	Ptes.
Anuaris de l'Institut d'Estudis Catalans. Grans volums de més de 500 pàgines, profusament il·lustrats.	
Anuari MCMVII, de 540 pàgines, 106 gravats i una tricromia.	30
Anuari MCMVIII, de 650 pàgines, 270 gravats i 7 làmines apart	30
Anuari MCMIX-X, de 792 pàgines, 300 gravats i 6 làmines apart	30
Anuari MCMXI-XII, de 774 pàgines, 471 gravats 5 làmines i una fototipia	30
Les Pintures Murals Catalanes. Se publica en fascicles des monogràfics, gran foli, amb il·lustracions i làmines soltes en tricomia.	
Fascicle I. — Pedret	10
» II. — Sant Martí de Fenollar i Sant Miquel de la Sèu	10
Fascicle III. — Tahull i Bohí, Santa Maria d'Aneu i Sant Pere del Burgal	10
Fascicle IV. — Ginestarre, Estahon, Esterri de Cardós, Mur i Ager . . . . . <i>En preparació.</i>	
Les Monedes Catalanes. Estudi i descripció de les monedes carolingies, comtals, senyorials, reials i locals propies de Catalunya, per JOAQUIM BOTET I SISÓ. Obra completa en tres volums.	
Volum I	10
» II	12
» III i darrer	20
Documents per l'Historia de la Cultura Catalana Mig-eval , publicats per A. RUBIÓ I LLUCH. Obra completa en dos volums.	
Volum I, contenint més de 500 documents	16
» II i darrer . . . . . <i>En premsa.</i>	

L'Arquitectura Romànica a Catalunya, per J. PUIG I CADAFALCH, A. DE FALGUERA I J. GODAY. Obra completa en tres volums.

- Volum I. — Precedents : l'Arquitectura romana; l'Arquitectura cristiana prerromànica 20
 Volum II. — Des del segle IX a les darreries del segle XI . 25
 » III i darrer. — Els segles XII i XIII. *En premsa.*

Les Obres d'Auzias March. Edició crítica en vista de tots els manuscrits i totes les edicions, per AMADEU PAGÈS. Obra completa en tres volums.

- Volum I. — Introducció. Text de les poesies I-LXXXIV . 12
 » II. — Poesies LXXV-CXXXVIII . . *En premsa.*

Altres obres en premsa i en preparació:

La Bíblia Catalana, tret de les antigues versions dels segles XIV i XV, per RAMÓN D'ALÒS.

- Volum I. — Gènesi, Exode, Levític, Nombres, Deuteronomi i Josuè. (Text de Londres.)

Els Segells Catalans, per FERRÀN DE SEGARRA.

Itinerari del Rei en Jaume el Conqueridor, per J. MIRRET I SANS.

Crònica dels Comtes de Barcelona i dels Reis d'Aragó, per L. BARRAU-DIHIAGO i J. MASSÓ TORRENTS.

INSTITUT DE CIENCIES

- Arxius**. Any I, fascicles I, II i III, cada un. 4
 » II, fascicle I 4
Flora de Catalunya, per J. CADEVALL i ÀNGEL SALLENTE.
 Fascicle I 5
 Fascicle II . . . . . *En premsa.*
Treballs de la Societat de Biologia, publicats sota la direcció de A. PI SUNYER. Volum I. 1913 10
Malacologia de Catalunya, per ARTUR BOFILL POCH i J. DE CHÍA . . . . . *En preparació*

PUBLICACIONS
DE
L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

INSTITUT DE LA LLENGUA CATALANA

	Ptes.
Himnes Homèrics. Traducció en vers de JOAN MARAGALL i text grec amb la traducció literal de P. BOSCH GIMPERA.	
Un vol. de IV-262 pàgines	5
Edició en paper de fil de 50 exemplars	15
Normes ortogràfiques	0'10

BIBLIOTECA FILOLÒGICA:

I. — Documents en vulgar per a l'estudi de la llengua (segles XI, XII & XIII), per MN. PERE PUJOL	2
II. — Die Mundart von Alacant. — Beitrag zur Kenntnis des Valencianischen , von DR. PERE BARNILS GIOL	4

En existència:

Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Barcelona, 1908	5
--	---

Altres obres en premsa i en preparació:

- Diccionari de M. Aguiló. (Lletra A.)
- Phonétique Catalane, de J. ARTEAGA PEREIRA.
- La frontera catalano-aragonesa, de MN. ANTÒN GRIERA.
- Vocabulari Ortogràfic de la Llengua Catalana.
- El Gènesi, traducció de l'hebreu per MN. FREDERIC CLASCAR.

EL «BUTLLETÍ DE DIALECTOLOGIA CATALANA»

constarà anualment de quatre números de 16 pàgines almenys

El preu de subscripció serà de 3 pessetes l'any

Tota la correspondència s'adreçarà a la Direcció de les
oficines del Diccionari General de la Llengua Catalana:
Institut d'Estudis Catalans, Palau de la Diputació, Barcelona

---

PUNTS DE SUBSCRIPCIÓ A L'ESTRANGER:

ALEMANYA : Otto Harrassowitz, Buchhandlung : LEIPZIG

FRANÇA : Edouard Champion, 5, Quai Malaquais : PARIS

Els col·laboradors del Diccionari rebràn la publicació de franc.

